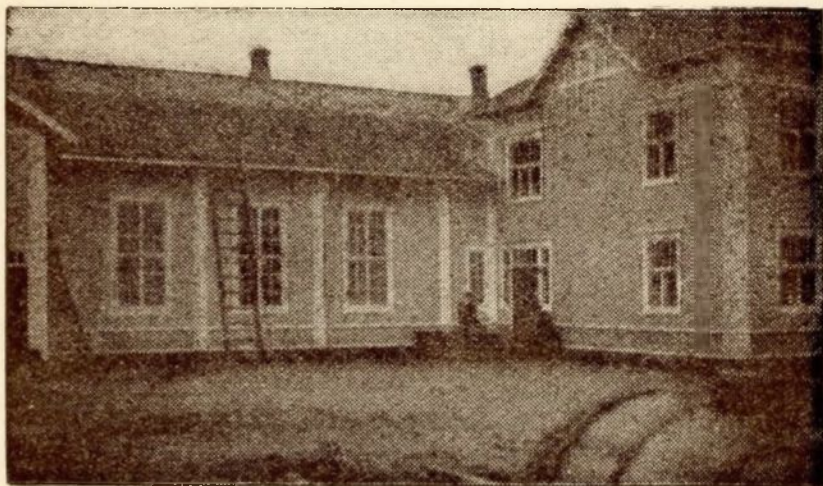

Varkauden
Työväenyhdistyksen

25-vuotiskertomus

**TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO**

VARKAUDEN TYÖVÄENYHDISTYKSEN TALO

/järjestöhistoriikki
/työväenyhdistykset
/Varkauden työväenyhdistys

329.14/115 (480)
K

VARKAUDEN

TYÖVÄENYHDISTYKSEN

25-VUOTISKERTOMUS

911138

**TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO**

Mikkeli 1930, Mikkelin Työväen Kirjapaino.

Neljännesvuosisataa.

Varkauden Työväenyhdistyksen 25-vuotisjuhlaan.

Nousevat muistot vuosien takaa
sylistä unhon harmajan yön.
Päivä, mi meni, taas loistetta jakaa.
Tänään on juhla kallihiin työn:
neljännesvuossadan taival on päässä.
Kuljettu talven ja suven on säässä,
jalolle aatteelle sykkinyt on syön.

Käy tähän rinnalle harmaja kaarti,
sä, joka avasit sarkamme pään.
Kerro, mi näyt sinun sieluas saarti
silloin, kun aloitte rynnistämään,
kerro, ah, mitä vaivoja koitte
kuinka te yöt, pyhät, kaikk' askaroitte
puolesta uljahan uskomme tään.

— Harvat on kertojat, niin moni poissa,
astunut elämän verhojen taa,
ammoin jo asunut maahisen koissa. —

Ystävät, heitä nyt siunatkaa,
 jotka jo uupuivat kuoleman puistoon,
 joka ei häivy, ei häipyä saa.

Meillä on käsky korkea noiden
 ens' vaon vaikean aukaisijain,
 meillä on käsky taistelijoiden:
 kaikki, mi saatu on, saatihin vain,
 koska me raadoimme itsemme hikeen,
 kannoimme kuorman ja ankaran ikeen,
 laadimme orjille ihmisen lain.

Kuulimme käskyn ja jatkoimme työtä,
 veljeys, yhteys määrämme pää.
 Nostimme heikkoja, otimme myötä,
 näytimme mistä saa voimansa sää.
 Korpi on väistynyt, auennut alaa.
 Katso, jo tulemme roihuna palaa,
 pilkkana kerran pidetty tää.

Olemme itsemme ilmoille tuoneet
 omien kättemme voimalla vaan.
 Mitä me olemme uljasta luoneet
 täällä ja muualla ympäri maan,
 sen teki yhdessä tuhanten joukko.
 Jos se ois ollut täti houkko,
 auttanut oisko meit' ainoakaan?

Ei oisi! Muista se tänään ja vasta,
 syövy se tieto ja sieluumme jää.
 Yhteys auttavi kurjuuden lasta —

toista te väittäjät, väistykää!
Näemme selvästi aikojen mennen:
meitä ei kuultu ja nähty ei ennen —
nyt ne jo näkevät, ylvähät nää.

Neljännes vuossata päästy on päähän
taipale tappion, taistelujen.
Mutta, ah, parvemme paisunut, näähän,
ollut se myöskin on voitollinen.
Suurin voitto: poljetun teimme
arvonsa tuntevaks', työn lipun veimme
eespäin täälläkin — huomen on sen!

P. S.

Varkauden Työväenyhdistyksen 25-vuotiskertomus.

Koska Varkauden työväenyhdistys on ensikerran perustettu 1905 elokuussa, lienee paikallaan kajota vähän tämän väkivaltaiseen kuolemaan.

Pikku muistelmia Varkauden Työväenyhdistyksen alkua ajoilta.

V. 1905 elokuun alkupuolella kävi V. Löfqvist (Lehokas) puhumassa työväenliikkeestä, vaan silloin ei saatu sen parempaa paikkaa puheen pitoon kuin luonnonhelmassa eikä sitäkään läheltä Varkauden tehdasta, vaan oltiin pakotetut marssimaan noin 3 kilometriä pois tehdasseudulta, nimittäin Taipaleen kanavan kaltaalle. Moni kai ajattelee, että miksi ei lähempänä, vaan senaikuinen tehtaan patruuna ei suvainnut mainittavan sanaakaan sosialismin aakkosista, vielä vähemmän työväenyhdistyksen perustamisesta. Vaan samassa puhetilaisuudessa valittiin eräs toveri, joka ei kuulunut tehdastyöväkeen eli toisin sanoen ei ollut tehtaassa työssä, menemään Kuopioon Suomen ruotsalaisen työväenliiton säännöt tas-

kussa hakemaan diaaritodistus saada perustaa Var-
kauteen työväenyhdistys. Kävi kuitenkin niin hul-
lusti, että sillä kertaa ei saanut todistusta. Kului
muutamia viikkoja, niin lähetettiin toinen hakemaan,
joka saikin toimintapassin. Heti pidettiin kokous,
jossa valittiin väliaikainen johtokunta sekä puheen-
johtaja, joksi tuli valituksi allekirjoittanut. Samalla
pidettiin johtokunnan kokous, jossa valittiin kaikista
rohkeimmat veteraanit viemään tehtaan patruunan
nähtäväksi otetta pöytäkirjasta, jossa tietysti pu-
huttiin hellempää kieltä kuin nykyään. Tehtaan pat-
ruuna vilkasi vähän paperiin ja kysyi, että mitä sillä
työväenyhdistyksellä tarkoitetaan — ikäänkuin ei hän
olisi tiennyt sitä — johon nämä kunnan toverit vas-
tasivat rehellisesti ja suoraan, että etupäässä pal-
kankorotus- ja työpäivän lyhennyspuuhat ovat pää-
asiat. Vaan sitä ei olisi pitänyt sanoa, sillä arvoisa
patruuna suuttui silmittömästi. Viskasi paperin lat-
tiaan ja sanoi, että joka semmoiseen yhdistykseen
rupeaa jäseneksi menköön heti pois työstä ja samalla
muuttakoon pois tehtaan asunnosta, mikä myöskin
tapahtui, sillä joulukuun alussa tehtaan patruuna
laittoi välikäräjät ja hääti kaikki ne, jotka kuuluivat
työväenyhdistykseen.

Juuri jouluaattopäivänä, rauhan juhlanan, kuten
sitä porvarit ja papit nimittävät, heitettiin kaikki
tavarat ulos kovaan pakkaseen, yksin leivätkin
uunista kesken paistumisen, lain nimessä ja valtion
voimalla tietysti. Ja tehtaan herrat, etupäässä itse
patruuna, katselivat tätä kaikkea irooninen hymy
huulillaan, käsiään hykerrellen, mitenkä hänen 10-
vuotisia elättäjiään kohdellaan joulunaattona.

Vaan ei sillä vielä hyvä. Sitten piti saada se ilkeä

puheenjohtaja ja villitsijä koetukselle, se joka on uskaltanut villitä hänen, patruunan, kuuliaiset työmiehet aivan patahulluiksi, että rupeavat vaatimaan pal-kankorotusta ja lyhempää työpäivää; sen toimeenpanijalta pitää saada niskat nurin, maksoi mitä tahansa. Vaan patruunan kierot keinot eivät kuitenkaan pitkälle auttaneet vaikka kuinka monta viisisatasta olisi viskellyt virkavallan ylimmille kaitsijoille.

Sillä kertaa tietysti ei tullut mitään koko hom-masta, sillä patruuna pani toimeen työnsulun, joka kesti 8 viikkoa. Olisi se kuitenkin päättynyt työväen voitolla, jos ei muutamat raukat olisi käyneet patruunan kanssa pitämässä salaisia kokouksia, yöllä tietysti ja alempien herrojen kehoituksesta, joissa ne raukat aina puhuivat sitä lisän kanssa, mitä saivat työväen yleisissä kokouksissa päivällä kuulla. Jos olisi vielä 3 päivää työväki jaksanut taistella, olisi voitto ollut työväen.

A. T.

Mutta suurlakon ankara isku oli murtanut myös työnantaja Vahl'in kovan sisun, sillä hän ei voinut kestää sitä valtaa mitä kansalla todellisuudessa on, kun se kerran irtautuu arkielämästään ja käyttää voimansa valtansa hyväksi. Näin oli käynyt myös Varkaudessakin, sillä isännistön oli ollut pakko antaa lupa perustaa työväenyhdistys, jonka tappamiseksi ei joku vuosi takaperin oltu säästetty mitään keinoja, sillä tämä lupa on ikuistutettu jouluk. 5 p:nä 1905 pöytäkirjan otsikkoon, jossa sanotaan: "Isännistön luvalla". Näin oli siis saatu lupa perustaa työväenyhdistys ja oli se saanut kunnian silloin lu-

kea jäsenikseen työnjohtajia, opettajia ja kaiken karvaisia verhoilijoita, jotka nykyään ovat olevinaan niin sanottua parempaa väkeä ja täydellisiä vihollisia entisille aatetovereilleen. Kun näin oli asia, ei tietysti toiminta ollut vapaata, vaan oli siinä jo alusta hankauksia eri yhteiskuntaluokkaan kuuluvien välillä. Näistä syistä he olivat pakotettu itse eroamaan, jos ei ketä erotettu. Vaikka oli kyllä saatu lupa perustaa yhdistys, niin ei kauvan kuitenkaan saaneet työläiset olla vapaana isännistön vallan vaikutuksesta. Yhdistyksellä ei ollut omaa taloa ja oli se pakotettu toimimaan työnantajan huoneissa. Tästä oli seurauksena, että isännistö voi jotenkin tarkoin määrätä sen toiminnan. Niinpä oli tehtaan salilla sallittu kyllä pitää iltamia ja kokouksia, vaan niihin sai ottaa osaa ainoastaan oma työväki. Ilta-issa ja juhlissa ei saanut pitää puhujana henkilöä, joka ei ollut tehtaan töissä, siis ainoastaan oman talon väkeä. Nämä tietysti taas eivät voineet edes vapaasti esiintyä, sillä aina oltiin tietoisia siitä, että jos jotakin puhuu, joka loukkaa työnjohtajaa, niin se kyllä on hänen tietonaan, sillä hänellä oli myös omat renkinsä, jotka niistä huolen pitivät. Näin ollen ei ollut vielä yhdistyksen alkutoiminta läheskään vapaata, vaan tästä huolimatta oli se kumminkin saatu pysymään pystyssä ja on päässyt nykyisin rauhaan kaikesta siitä, mikä sen toimintaa on alkuaikoina haitannut. Yhdistyksellä itsellään on nyt hauska talo, jossa on vapaa toimintamahdollisuus.

Mutta hyvä lukija, missä on vika? Se on siinä, etteivät läheskään kaikki Varkauden työläiset kuulu järjestöön. Tämä on perin ikävä ja anteeksiannattoman synty sinulle, työläinen, jos et tiedä olevasi

jäsen yhdistyksessä. Paina tämä mieleesi ja muista, että tovereitasi, jotka olivat olleet paljon ahtaamissa toimintaoloissa vuoteen 1906, kuului silloin yhdistykseen 576. Mitä sanot nyt, kun kaikki ammatiosastot mukaanlaskettuna nousee yhdistyksen jäsenluku ainoastaan noin 150. Siis huimaava alennus 10 vuoteen.

Yhdistyksen toiminta.

Täytynee ensiksi luoda silmäys ensimmäisten vuosien tärkeimpiin tapahtumiin ja muistella ensimmäisinä aikoina toimineiden tovereiden harrastuksia. Vuoden 1905 loppu, joka yleensä monessa paikassa on tunnettu suurten mullistusten vuodeksi, oli myös ollut vilkasta yhdistyksen jäsenten keskuudessa. Yhdistyksen ensimmäisenä puheenjohtajana oli ollut Anton Seppinen ja muina johtokunnan jäseninä Alfred Kihlberg, A. Henrikson, H. Kuhlman, P. Mononen, A. Laitinen, H. Roivainen, T. Tolvanen, A. Gustafson, Fab. Karppi, D. Väisänen ja Aug. Mecklin. Toiminnasta ansaitsee mainita kaikki se, mikä omistettiin kaiken innostuksen synnyttämäin aloitteiden perilleajamisessa. Sillä uudella yhdistyksellä ei ollut varoja, joilla se olisi voinut ajaa läpi tähellisempiä tehtäviään. Kaikki oli pelkän keräyksen varassa ja harjoitettiin sitä yhdistyksen kokouksissa ja työpaikoilla. Suuremmiksi menoiksi mainittakoon ääni-oikeus- ja agitatsioonirahastot kuin myös edustajan lähettäminen Helsingin edustajakokoukseen, jonne lähetettiin A. Henrikson. Yleinen kansalaiskokous oli pidetty ja varustauduttu nyt toisen suurlakon varalle, jos se nimittäin sattuisi puhkeamaan. Samoin

oli jo oltu tietoisia oman talon tarpeesta ja varattu rakennusrahasto omaa taloa varten. Oli siis ehditty aika paljon kahden kuukauden ajalla eteenpäin.

Vuosi 1906

oli se vuosi, jolloin yhdistyksen jäsenmäärä on ollut isommillaan. Tämän vuoden johtokunta ja virkailijat olivat samat kuin edellisenäkin vuotena. Heti vuoden alussa oli jo huomiota kiinnitetty oman talon laittamispuuhaan ja valittu sitä varten rakennustoimikunta, jonka pyhänä velvollisuutena oli toimia niin paljon kuin mahdollista siihen suuntaan, että taloa päästäisiin pian rakentamaan. Yllämainittua tarvetta varten oli myös rahalliselta puolelta katsotuna valittu arpajaistoimikunta, joka toimi ensimmäiset arpajaiset 17 p:nä kesäk. samana vuotena ja oli puhdas tulo arpajaisista 792 mk. 91 p., siis sievä alku rakennuskassaan. Tietopuolisesti jäsenten kasvattamisesta oli myöskin huolehdittu myymällä puolueemme hengessä julkaistuja kirjoja sekä laadittu oma nyrkkilehti, joka ilmestyi aina kuukausikokouksessa. Näiden lisäksi oli myös otettu Kuopiossa ilmestyvään äänemme kannattajaa kustantavaan Savon Työväen Kirjapaino-osuuskuntaan 10 osaketta à 10 mk. kpl.

Heinäk. kokouksessa oli ollut tarkastettavana sos.-dem. puolueen säännöt, jotka enemmistö hyväksyi ja päätti yhtyä puolueeseen heti vuoden alusta. Vappu oli vietetty ensi kerran vapaana ja oli silloinen johtokunta hankkinut jo mielenosoitusmerkkiä myytäväksi. Alussa oli yhdistys pakotettu toimimaan ruotsalaisen työväenliiton säännöillä syystä

kun tähän aikaan ei ollut vielä suomalaista työväenpuoluetta, jonka säännöt olisivat olleet virallisesti vahvistettu, vaan vuoden kuluessa oli jo suomalainen työväenliitto lähettänyt sääntönsä yhdistyksen hyväksyttäväksi, vaikka ne eivät vielä olleet saaneet virallista vahvistusta, ja päätti yhdistys ne hyväksyä ja erota ruotsalaisesta puolueesta niin pian kun työläisliiton säännöt ovat saaneet vahvistuksen.

Sisäisen toiminnan täydentämiseksi oli perustettu laulu- ja soittokunta, joille oli otettu yhteinen johtaja 200 mk:n vuosipalkalla ja velvoitettiin silloinen soitto- ja laulukunta antamaan kaikissa yhdistyksen huveissa vapaasti apuaan ohjelman suorituksessa, mutta soittokunnalla oli kyllä oikeus soittaa toisillekin yhdistyksille ja seuroille, vaan oli siitä kannettu maksua 5 ja 10 mk. illasta.

Yhdistyksen edustajina oli tänä vuotena ollut Oulun puoluekokouksessa Anton Seppinen ja piirikokouksessa J. Laitinen ja Olga Antell.

Kuten jo alussa mainittiin, oli ollut hankausta parempiosaiten ja työläisjäsenten kanssa. Tästä oli seurauksena, että vuoden lopulla päätti yhdistys erottaa pois jäsenyydestään ja puolueesta ne henkilöt, jotka sen toimintaa vahingoittivat. Henkilökohdainen valinta oli jätetty johtokunnan huoleksi, joka puolestaan erotti kaupanhoit. D. Ryhäsen, konttorikirj. K. Karvosen, sahanhoit. V. Hämmäläisen, työnjoht. V. Henriksonin, sahan viilaajan E. Laitisen, viilaaja E. Förstedtin (nyk. Koskenranta). Koko joukko siis oli työläisiin nähden jossain määräsvallassa, eikä siis ihme, että näin kävi. Sääntövaliokunta oli myös valittu ja sen tehtäväksi jäi laatia säännöt paikallista toimintaa varten, että voitaisiin

estää pienempiä kahnauksia jäsenten kesken. Valtiollisen äänioikeusasian ja eduskuntatyön edistämiseksi oli Leppävirran kunta jaettu yhdessä kirkonkylän yhdistyksen kanssa eri toimintapiireiksi, joiksi tuli Varkauden työvänyhdistyksen osalle paitsi tehdasseutua, myös Niinimäen, Sarkamäen ja Monnimäen kylät. Voidakseen toteuttaa näitä tehtäviä, oli yhdistys lähettänyt osanottajia Kuopioon agitatsioonikursseille saamaan alkutietoja toiminnasta.

Näin omin voimin varustettuna otettiin vaalia vastaan, toimitellen joka kylässä koeäänestyksiä ynnä muita soveliaita toimenpiteitä.

Jäseniä 658.

Vuosi 1907.

Äänestyksen perästä oli toiminta alkanut jonkun verran laimeta. Jäsenluku oli alentunut toista sataa ja samoin oli myös yhdistyksen sisäisessäkin toiminnassa huomattu lamaannusta. Johtokunta oli sama kuin edellisenäkin vuotena, paitsi puheenjohtajana oli V. Aro. Vuoden alussa oli yhdistys saanut ilmoituksen, että se on hyväksytty työläisliittoon n:olla 336. Paikallisesta valistuksesta oli pidetty huolta ja valittu tätä varten aluetoimikunta, johon kuului 3 henkeä ja tuli heidän toimeenpanna luentoja ja neuvoja kaikissa puolueasioissa. Palkkioiksi heille maksettiin 1 mk. 25 p. päivälle. Samoin oli otettu osaa puhujan palkkaamiseen toisten naapuriyhdistysten kanssa. Maaliskuun kokouksessa oli tuotu esille, että kuinka kipeeseen tarpeeseen olisi paikkakunnalla olemassa työväen osuuskauppa ja päätettiin ryhtyä heti sellaisiin toimenpiteisiin, että saataisiin kauppa mitä

pikemmin pystyyn ja päätettiin ottaa heti siitä osuuksia 50 kpl. à 10 mk. kpl.

Ikävänä uutisena mainittakoon konepajalaisten rettelöt; oppilaat olivat ruvenneet vaatimaan palkankorotusta ja ammattimiehet yhtyivät heitä autamaan. Vaan kun heidän vaatimuksiaan ei hyväksytty, oli päätetty seisauttaa työt ja niin lähtivät oppilaat samoin kuin ammattimiehetkin kävelemään portin ulkopuolelle. Mutta kun isäntä sai tämän tietää, juoksi hän suoraapäätä konepajalle lukemaan uhkatuomioitaan niille työläisille, jotka uskalsivat tehdä työnseisauksen. Tästä säikähtivät vanhemmat ammattimiehet ja kääntyivät takaisin töihinsä ja seurauksena tästä oli, että ne oppilaat, jotka eivät ruvenneet tekemään työtä entisillä ehdoilla, saivat lähteä kävelemään. Ja puheenpartena nyt jälestäpäin sanotaan, että tässä rettelössä "isät pettivät lapsensa", kuten tapahtuikin.

Samana aikana oleili myös täällä Joroisten Ruokojärven kansakoululla opettajana Josua Järvinen, joka siihen aikaan kuului puolueeseemme ja teki innolla työtä sen hyväksi. Yhdistyksen johtokunta yhdessä Lehtoniemen ja Taipaleen yhdistyksien kanssa osti hänelle muistolahjan, johon oli kaiverrettu sanat: "Lahja Järviselle sosialidemokratiasesta valistustyöstä Varkauden ympäristössä". Josua Järvinen ollessaan täällä teki kaikesta päättäen tunnollista työtä köyhälistön asian hyväksi, vaan komeilee nykyisin suurporvarillisessa seurassa, näytellen saamiaan prenikoita.

Vappu oli vietetty vapaana tavanmukaisilla juhilla ja kulkueilla. Samoin oli myös vietetty kansanjuhlat ja arpajaiset rakennusrahaston hyväksi.

Kunnallisiin asioihin oli myös otettu osaa ja valittiin edustajat kuntakokouksiin ja Tampereen puoluekokoukseen. Puhujaseura perustettiin yhdistyksen jäsenten keskuuteen, vaan on sen toiminta tuntematon kirjojen puutteellisuuden vuoksi. Kiertävän kirjaston perustamiseen oli myös otettu osaa. Tarkoituksena oli sijoittaa kirjasto määrääjäksi kaikkiin Leppävirran pitäjän työväenyhdistyksiin helpottaakseen heitä kirjaston puutteellisuudesta.

Jouluk. 7 p:nä oli perustettu ensimmäinen ammatiosasto. Sen perustivat konepajan aputyömiehet nimellä Metallityöläisten apuriosasto, jonka puheenjohtajana oli J. Lundberg. Mutta tämä osasto ei ollut pitkäikäinen. Vajaan vuoden toimittuaan nukkui se rauhallisesti ja jätti yhdistykselle jällelle jääneen omaisuutensa.

Jäseniä vuoden lopussa 538.

Vuosi 1908.

Vuoden alku näytti jotenkin toimettomalta. Ensiinnostus oli jo jäähtynyt, sitä todistaa sekin seikka, että oli täytynyt ruveta käyttämään palkkaanauttavia toimihenkilöitä entistä enemmän. Niinpä vastaperustettu näytelmäseura tuli jo saamaan jonkunlaista palkkiota. Oli näet päätetty maksaa 10 % bruttotuloista heidän palkkiokseen. Samoin soitto- ja laulukunnan jäsenet olivat saaneet palkkiota ja vaikka näin oli koitettu kaikki toimenpiteet käyttää, hajosi soitto- ja laulukunta johtajan ja soittajain välisten kinastelujen vuoksi ja jäi yhdistys kauvemaksi aikaa ilman näitä apuvoimia. Muissa sisäisissä asioissa oli kyllä jonkun verran ripeämpää toi-

mintaa. Niinpä oli valittu piirikokouksiin edustaja, jona oli A. Huupponen. Kunnalliset kysymykset olivat saaneet huomattavan sijan tällä vuodella, sillä manttaalipapat olivat ruvenneet puuhaamaan kunnanvaltuustoa, jonka masentamiseksi oli koitettu panna kaikki voimat liikkeelle. Oli pidetty yleinen kansalaiskokous tämän asian hyväksi, vaan kaikista huolimatta voitti manttaalit ja lehmät. Valistustyön eteenpäin viemiseksi oli myös tehty jonkun verran työtä. Aluetuomikunta oli työskentelemässä ja Loppälvirroilla oleville luentokursseille oli yhdistys lähettänyt edustajansa.

Vaalipäivä oli pidetty vapaana ja samoin oli evästetty eduskuntaehdokkaista erittäinkin seuraavissa asioissa: Suomen sisäisen itsenäisyyden puolustaminen ulkoapäin uhkaavaa taantumusta vastaan; eduskuntatyön laajentaminen; äänioikeus kaikille 21 vuotta täyttäneille valtiollisissa ja kunnallisissa asioissa; työväen suojelulain uudistaminen ja maanvuokralain uudistus. Työväen oman talon hommasta oli myös ruvettu tekemään totta ottamalla tontti sotilasvirkatalon maalta osuuskaupan kanssa yhdessä. Tontin suuruus oli 1442 m². Vuokraa tästä maksettiin 100 mk. vuodessa, josta myöhemmin kerromme muutaman sanan. Arpajaiset oli vietetty rakennusrahaston hyväksi, joista oli puhdas tulo 1,229 mk. 03 p. Samalla oli myös ruvettu toisia arpajaisia hommaamaan ja perustettiin veisto- ja ompeluseura valmistamaan voittoja, mutta näihin ei enää oltu saatu lupaa, joten ne jäivät pitämättä.

Ammatillinen työväenliike oli myös saanut taas jalansijaa paikkakunnalla. Niinpä suutarit ja maalarit olivat perustaneet omat osastonsa, vaan näistä

suutarien osasto oli heti nukkunut jäsenten erimielisyyden tähden. Maalarien osastosta ei ole mitään tietoa minkäverran se oli toiminut, mutta kai sekin lie joutunut saman kohtalon alaiseksi kuin edellinenkin. Erittäin ansaitsee mainita tämän vuoden päätös, että kokoukset ja hovit ilmoitetaan Savon Työmiehestä, jota ei nykyään yhdistyksessä ole käytännössä jos ei joku yksityisesti sitä tee.

Jäseniä vuoden lopussa 214.

Vuosi 1909.

Kaikessa yleisessä toiminnassa joksikin laimeata. Mitään uutta ei ollut saatu aikaan, vaan sisäiset asiat olivat kumminkin täydessä kunnossa. Kunnallisneuvostoon valittiin O. Pietarinen, joka myös tuli Savon Työmiehen asiamieheksi. Vakituista kirjeenvaihtajaa ei saatu kun ei ollut joukossa sellaista, joka olisi ruvennut, syyksi mainittiin työnantajan pelko ja riippumatonta ei ollut. Riitaisuuksia oli ollut erään huvitoimikunnan jäsenen 10 mk:n vajauksesta, joka jyrkillä ehdoilla vaadittiin täyttämään. Samoin oli keskusteltavana Savon Työmiehen toimituksen ja piirisihteerin väliset riitaisuudet sanomalehtikirjoituksen johdosta, josta oltiin jyrkästi piirisihteerin puolella.

Jäseniä 210.

Vuosi 1910.

Tästä vuodesta ei voida juuri paljon kertoa, sillä yhdistyksen pääasiallisena toimena oli ollut vaan talon kuntoonsaaminen, että olisi päästy pois siitä ahdinkotilasta, jossa se siihen aikaan oli.

Vappu oli vietetty yhdessä Lehtoniemen työväenyhdistyksen kanssa ja juhlittu Lehtoniemen työväentalolla, sillä heillä oli jo silloin ollut oma pesäpaikkansa, jossa saivat vapaasti toimia. Yhdistyksen asioita koskevat sanomalehtikirjoitukset oli tänä vuotena tuotava puheenjohtajan arvosteltavaksi, joka maksoi sitten asianomaiselle kirjoittajalle siitä palkkion.

Jäseniä 102.

Vuosi 1911.

Toiminta tänä vuotena oli jo elpymään päin, sillä oli jo perustettu nuoriso-osasto ja sen yhteyteen voimisteluseura "Tarmo". Samana aikana olivat metalimiehet perustaneet oman osastonsa, joka liittyi yhdistykseen ja samalla sen kautta puolueeseen.

Kunnallistoimikunta, joka oli toiminut Leppävirroilla, oli muutettu Varkauteen, sillä täällä alkoi jo vapaampi ja muuten sopivampi toiminta kun oli jo saatu taloa sen verran kuntoon, että siellä passasi pitää kokouksia ja loppuvuotena iltamiakin. Vuokraa kannettiin ensi alussa osastoilta kokouksista 3 mk. ja iltamista 10 % bruttotuloista. Talon ensimmäisenä vahtimestarina oli toiminut P. Roivainen. Muista huomiota ansaitsevista asioista mainittakoon torpparikokouksen edustajan valinta ja tilaston keräys tätä tilaisuutta varten, johon yhdistys oli ottanut osaa laajalti Varkauden ympäristöllä ja evästi siltä varalta valitsemansa edustajan, että hän osaisi toimia asian hyväksi.

Aura Kiiskinen oli luennoinut täällä 3:nä päivänä naisille, vaan ei ollut vielä silloin saanut heitä herää-

A. KIHMBERG

*yhdistyksen perustajajäsen ja ensimmäinen
sihteeri, pysynyt yhtäläisessä mukana.*

mään, vaikka kyllä lu-
vattiin ottaa asiasta
vaari ja ruveta perusta-
maan naisosastoa, mut-
ta se jäi kumminkin
sillä kertaa perustamat-
ta, sillä eivät naiset
vielä olleet oikein paa-
tuneita ja aikansa ta-
salla.

Jäseniä 127.

Vuosi 1912.

Tämä vuosi oli taas
niitä vuosia, joka osoit-
ti jäsenten nousua ja toiminnan lisääntymistä, sillä
nyt oli saatu jo ammatillisia osastoja mukaan. Tällä
vuodella syntyi myös torppariosasto huolehtimaan
heidän omista kysymyksistään. Ja kaikki alkoi osoit-
taa, että nyt alkava lisääntynyt toiminta ei ollut ai-
noastaan hetken innostusta ja tuulahdusta, vaan oli
ruvettu laskemaan todellista perustaa ja innolla ru-
vettu pohtimaan niin valtiollisia kuin ammatillisia-
kin asioita. Vappu oli vietetty vapaana niinkuin
ennenkin tavanmukaisilla juhlallisuuksilla. Samoin
oli vietetty työnjuhlaa ensikerran Varkaudessa. Ylei-
nen kansalaiskokous oli pidetty viljatullin vastusta-
miseksi ja piirikokouksen edustajana oli ollut O. Pie-
tarinen. Piirilehden suhteen tehtiin toivomus, että
se ilmestyisi 6 kertaa viikossa ja samalla otettiin 5
osaketta entisten lisäksi. Viranomaiset olivat tänä
vuotena koettaneet saada tietoonsa yhdistyksen ja

osastojen virkailijoita, mutta heille niistä tiedon antaminen katsottiin tarpeettomaksi.

Ansaitsee myös tulla mainituksi tämänvuotinen sotilasvirkatalon isäntä Makkonen, joka oli saanut yhdistykseltä tiiliä velaksi ja tuottanut täten johtokunnalle paljon vaivaa, sillä herra ei ollut ruvennut sitä kuittamaan vuokraa vastaan eikä muutenkaan maksamaan. Mutta sitten myöhemmin asia saatiin kuitenkin sovinnollista tietä menemään ja saatiin kuin saatiinkin omamme pois.

OTTO PIETARINEN

yhd. perustajajäsen sekä paljon käytetty luottamusmies työväen järjestöelämässä.

Tänä vuotena oli myös tällä paikkakunnalla ollut telefoonikonttorissa työskentelemässä O. Ikonen, joka hartaasti oli toiminut kaikissa työväen luottamustoimissa, ollen aina eturivimme miehiä. Tämä ei tietystikään ilahuttanut meidän vastapuolueitamme ja seurauksena tästä oli, että mainittu Ikonen sai lähteä etsimään sellaista työmaata, jonka yhteydessä saa vapaasti toimia. Toveri Ikoselle osti yhdistys yhdessä torpparien ja nuoriso-osaston kanssa taskukellon muistoksi siitä valistustyöstä, jota hän oli tehnyt ollessaan Varkaudessa.

Jäseniä vuoden lopussa 129.

Vuosi 1913

on huomattava nousuvuosi, sillä uusien työmaiden avaantuminen ja uusien työvoimien kertyminen oli siihen syynä, jonka vuoksi ei auta sanoa, että entiset eronneet lampaat olisivat takaisin palanneet. Puheenjohtajana tänä vuotena oli Kalle Rautiainen ja muina johtokunnan jäseninä K. Kuosmanen, O. Pietarinen, V. Koponen, A. Kilpeläinen, A. Sutinen, M. Piironen, K. Lähteenmäki, H. Kinnunen ja O. Tuovinen. Perustettiin vielä näytelmäseura uudestaan ja vuoden kuluessa otettiin sille palkattu johtaja, jonka toimeen myös kuului soitonjohto ja vahtimestarin toimet. Piirikokouksen edustajana oli O. Pietarinen ja E. Järvi.

Valistus- ja agitatsioonityöstä mainittakoon erityisen sanomalehtitoimikunnan valitseminen ja sen tehtäväksi jäi levittää lehtiä ja kaikkia julkaisuja, jotka ilmestyivät puolueemme hengessä ja tehdä niistä tili yhdistyksen johtokunnalle joka vuosineljänneksen perästä. Samoin oli yhdistys lahjoittanut oman kirjastonsa nuoriso-osastolle lainattavaksi, sillä katsottiin edullisemmaksi, että talollamme olisi yksi kunnollinen kirjasto, eikä kahta arvotonta.

Jäseniä vuoden lopussa 149.

Vuosi 1914.

Vuoden alku näytti hyvin toivorikkaalta ja jäsenmäärä nousi nousemistaan, mutta sodan puhjettua ja työmaiden pienennyttyä tuli huomattava jäsenluvun laskeutuminen, sillä työläisten oli pakko lähteä etsimään itselleen uusia työmaita. Mutta siitä

huolimatta oli yhdistys kuitenkin pitänyt asiansa hyvässä kunnossa.

Ensiksikin mainittakoon tämän vuoden merkkitapahtumista ne hulikaanit, jotka maalisk. 15 p:nä nuoriso-osaston iltamissa juovuksissa mellastettuaan saivat aikaan niin ikäviä seurauksia, että erään ravintolatoimikunnan tarjoilijan täytyi maata sairaahuoneella useampia viikkoja ja samalla tuottaen yhdistykselle pienempiä vahinkoja. Tästä mellastajajoukosta syytti yhdistys oikeuden kautta Aug. Lieistä, Hakalaa ja Koivistoa, jotka myös saivat ansaitun palkkansa. Samalla kielsi yhdistys heiltä ikäjoiksi talolla käynnin. Näin ikävän tapauksen johdosta ryhtyi yhdistys valvomaan järjestystä paremmin ja valitsi 20-miehistön järjestysjoukon. Tämän lisäksi palkattiin vielä poliisi joka iltamien ajaksi.

Näyttää siltä, että melkein koko vuosi oli sellaista myllistysaikaa. Sillä johtokunta oli erottanut silloisen vahtimestarinsa J. Öhmanin pois toimestaan kuulematta jäsenten mielipidettä asiasta. Tämä juttu kehittyi niin pitkälle, että täytyi laittaa sovinto-oikeus johtokunnan ja yhdistyksen jäsenten välille selvittämään asiaa. Oikeuden puheenjohtajana toimi piirisihteeri Mäkelin ja asia selvisi sillä, että tehtiin pieniä muutoksia sekä johtokunnassa, että myöskin vahtimestari erotettiin. Uudeksi vahtimestariksi tuli J. Tirkkonen, joka myöskin johti näytelmäseuraa. Monivuotisen rahastonhoitajan Lähteenmäen paikkakunnalta muutettua tuli hänen sijaansa A. Korhonen.

Vaikka tämä vuosi oli näin epätoivoisen näköinen, syntyi vielä uusia osastoja, jotka liittyivät yhdistyksen alaosastoiksi, nimittäin naisosasto ja muu-

rarien osasto. Samoin otettiin talollemme toimimaan Suomen tie- ja vesirakennustyöläisten osasto. Musikaalisesta puolesta huolehtimaan valittiin erikoinen musiikkivaliokunta, joka valitsi soitonjohtajaksi entisen vahtimestarin J. Öhmanin.

Huomattavin tämän vuoden toiminnasta lienee se rohkea päätös, jonka yhdistys on tehnyt syyskuun 23 p:nä, jolloin se valtuutti Hj. Immosen ostamaan Niinimäen työväenyhdistyksen omistaman, pinta-alaltaan 70 hehtaaria käsittävän maatilan, siihen kuuluvine rakennuksineen. Sillä tila oli joutumassa pakkohuutokaupan kautta keinottelijain käsiin. Tilan kauppa ja sen yhteydessä tehty kauppakirja on hyväksytty johtokunnan kokouksessa lokakuun 6 p:nä, kauppasumma oli Smk. 9,500: —. Tämän kaupan kautta tuli huomattavan suuri kiinteistöomaisuus säilytettyä yhdistyksellemme, vaikka tosin suurilla vaikeuksilla.

Paikkakunnallamme vallitsevan työttömyyden torjumiseksi oli yhdistys myöskin perustanut työttömyyskomitean, joka toimi innolla asiansa eteenpäin viemiseksi.

Vuosi 1915

oli kaikista ulkopuolisista painostuksista huolimatta täysin tyydyttävää, vaikkakin rahallinen puoli huonon ajan vuoksi oli ahdasta. Valistustyöhön koetettiin panna huomiota sikäli kuin mahdollista. Niinpä toimivien järjestöjen yhteisillä varoilla toimeenpantiin kirjanpitokurssit järjestöjen toimihenkilöille ja otettiin siihen runsaasti osaa. Toiset samanlaiset

kurssit järjesti ammattijärjestö ja oli näilläkin runsas osanotto.

Mitä sisäiseen toimintaan tulee, oli se enemmän kriittillistä kuin edistävää. Suuremman huomion on ansainnut niisanotto Tammisen juttu, joka syntyi siitä, että Suomen tie- ja vesirakennustöläisliiton Varkauden osasto N:o 20 oli erottanut hänet ammatillisesta työväenliikkeestä, jonka sovinto-oikeuskin vahvisti. Myöhemmin otti Varkauden työväenyhdistys hänet jäsenyyteensä, perustellen asiaa siltä kannalta, että sanottu Tamminen oli erotettu ainoastaan ammatillisesta työväenliikkeestä, eikä valtiollisesta sekä puolueesta. Tämä ei saanut tyytyväisyyttä, vaan johtui asiasta riitaisuuksia ja kinasteleja, jotka eivät vielä tällä hetkellä ole täysin ratkenneet.

Toinen selkkaus on ollut edellisenä vuotena osteusta Niinimäen tilasta. Yhdistyksen valitsema asiamiehiä syytetään siitä, että he ovat luvanneet erinäisiä hyvityksiä kauppaa tehdessä, joita ei ole täytetty. Asiasta pidetty sovinto-oikeus katsoi suulliset lupaukset yhtä pitäväksi kuin kirjallisetkin ja siitä johtuneet kulut sovittiin kahtia. Ostamallaan maatilalla on yhdistys harjoittanut ainoastaan heinäviljelystä, myyden vuotuiset sadot huutokaupalla.

Rahallisen puolen paremmassa kunnossa pitoa varten lopetti yhdistys kaikki palkkaedut, joita täällä tähän asti oli melkein kaikilla toimihenkilöillä.

Näyttämö myös erotettiin itsenäiseksi, josta tuleva voitto jaetaan osastojen kesken.

Yhdistykselle jätettiin päältä 12 iltamavuoroa vuodessa omia tarpeitaan varten.

Vuosista 1916—17—18

emme voi antaa asiakirjoihin perustuvia lausunnoita, sillä vuoden 1918 kansalaissodan pyörteissä on hävinnyt näiden mainittujen vuosien kuluessa laaditut asiakirjat, joten on tyydyttävä niihin niukkoihin tietoihin, mitä sinä aikana toiminnassa olleet henkilöt ovat ulkomuististaan kertoneet.

Vuosi 1916

oli vilkas joukkotoiminnan kausi, sen huomaa siitäkin, kun yhdistyksen talo siinä koossaan kuin se silloin oli, kävi ahtaaksi toiminnalle. Niinimäen maatilalla harjoitettiin samantapaista viljelystä kuin edellisenäkin vuotena. Keväällä kynnettiin huomattava ala suota ja laitettiin heinäkasvuun. Sato myytiin huutokaupalla. Näinä kahtena vuotena minkä yhdistys on ollut maatalan omistajana on se ottanut maaltaan tarvittavat polttopuut tänne Varkauden talolle.

Vuosi 1917

on historiallisesti muistorikas vuosi koko maailman historiassa. Sillä tämän vuoden maaliskuun 17 päivänä tapahtui itäisessä naapurimaassamme vallankumous, joka syrjäytti Venäjän valtaistuimelta itsevaltiaan keisari Nikolai II:sen. Sitä ei olisi osannut ajatella muutamia vuosia taaksepäin näin pian tapahtuvaksi. Kun vallankumousmainingit levisivät maahamme, niin työväki Varkaudessa, kuten muuallakin, huomasi vapautuneensa tuon savijalkaisen jättiläisen holhouksen alaisuudesta; joukkotoi-

minta vilkastui, sekä yhdistykseemme että osastoihin tuli uusia jäseniä kuin sieniä metsästä. Tämän joukkotoiminnan vilkastumisen takia oli yhdistys pakotettu laajentamaan taloaan. Niinpä onkin talo laajennettuna tullut valmiiksi joulukuussa siinä koossaan missä se vielä nytkin on. Talon laajennuksella on päästy huoneitten puolesta väljemmälle toimintalualueelle.

Mutta kun rakennuspuuhat saattoivat yhdistyksen jonkunlaiseen rahapulaan, ja muutenkin katsottiin, ettei yhdistys poliittisena yhtymänä ole mikään maanviljelijä, niin päätettiin myydä v. 1914 Niinimäestä ostettu maatila. Heti tämän myyntipäätöksen tehtyä onkin maatila myyty maanviljelijä Hynöselle 42,000 markan kauppasummasta. Tähän päättyi yhdistyksen maakapitalistina olo.

Vielä mainitsemisen arvoista lienee se, että Venäjällä tapahtui toinenkin, niinsanottu marraskuun vallankumous, jossa bolshevikit kukistivat Kerenskin hallituksen. Samoihin aikoihin oli Helsingissä koolla Suomen Ammattijärjestön edustajakokous, joka samalla, Venäjän vallankumouskuohujen vaikutuksesta, muodostui osittain poliittiseksi kokoukseksi, julistamalla suurlakon, jonka avulla toivoi porvariston saavan pakotetuksi vallitsevaa elintarvepulaa lieventämään. Varkauden työväenyhdistys otti myös osaa suurlakkoon kuten muuallakin maassamme. Edellä mainitussa kokouksessa oli Varkaudesta kolme edustajaa. Vielä oli saman vuoden joulukuussa Helsingissä puoluekokous päättämässä menettelytavasta silloisen sekavan poliittisen tilanteen takia. Kokouksessa yhdistystämme edusti Evert Järvi.

Vuotta 1918

voimme sanoa Varkauden työväenyhdistykseen nähden surujen ja murheitten ajaksi. Sillä edellisenä vuotena marraskuussa Venäjällä tapahtunut bolshevikien vallankumous innostutti Suomenkin työväestöä siinä määrin, että he aikoivat toteuttaa täälläkin vallankumouksen ja tilalle asettaa työväen diktatuurin. Tälle työväen esiintymiselle lisäksihoitusta antoi silloinen kurja elintarvepula, joka vallitsi koko maassa. Nämä mainitsemamme seikat lienevät olleet päätekijöitä siinä, että työväestö kävi aseelliseen kamppailuun maamme porvaristoa vastaan. Kansalaissodan alkamishetkenä voitaneen pitää tammikuun 28 päivää, jolloin oli kahakoita jo sekä pohjois- että etelä-Suomessa. Nämä sotaiset mainingit levisivät Varkauteenkin siinä määrin, että työväestö otti siihen osaa. Työväestö olikin Varkaudessa ja sen ympäristössä vallanpitäjänä muutamia viikkoja, aina helmikuun 19 päivään asti, jolloin valkoinen porvari valloitti Varkauden työväen käsistä. Voittaja oli raaka, se ensitöikseen mestautti useita kymmeniä miehiä, ja sittemmin noin kolmen viikon kuluessa kerrotaan ammutun noin 450 miestä, sekä lisäksi raahasi vankileireille useita satoja, joista monta kuoli nälkään, sekä vankilakurjuudesta joutuneihin tauteihin. Niin jäi äiti itkemään poikaansa, vaimo miestään, lapset isäänsä, sisar veljeänsä, morsian sulhastansa. Nämät, näin hävinneet kansalaiset olivat melkein kaikki Varkauden työväenyhdistyksen jäseniä. Kun kerran näin on tapahtunut, niin emme suinkaan ole liioitelleet mainitessamme tätä vuotta surujen ja murheitten laaksoksi. Tämän li-

säksi lakkautti voittaja yhdistyksen toiminnan, takavarikoimalla sen omaisuuden sekä sulkemalla talon ovet.

Vuosi 1919.

Kun edellisenä vuotena raivonnut valkoinen terrori oli vähän laimennut, niin tammikuun 5 p:nä kokoontui joukko työläisiä, jotka terrorin kauhuilta oliyat henkiin jääneet, tehtaan juhlasalille keskustelemaan työväenyhdistyksen toiminnan uudelleen aloittamisesta. Kokouksen avasi toveri Otto Pietarinen selostaen silloista poliittista tilannetta, kuin myöskin todeten sen, että on jo senverran toiveita edellisen vuoden sekasorron selviämisestä, että voidaan yhdistyksen toiminta uudelleen aloittaa. Selostuksen päätyttyä valittiin kokouksen avaja puheenjohtajaksi ja kirjuriksi A. Bruun. Edellisen vuoden mellakoita selvitellessään oli silloiset tuomioistuimet tehneet useista ihmisistä ehdonalaisia, joka tarkoitti sitä, että näillä ei ole oikeutta ottaa osaa mihinkään yleiseen toimintaan. Ennenkuin kokous ennätti käydä asioista keskustelemaan, vaati poliisimiehet, joita oli kokoukseen runsaasti saapunut, että ehdonalaisten on poistuttava kokouksesta. Vaatimukseen oli suostuttava, muuten olisi kokouksen pito esitetty, joten ehdonalaiset poistuivat kokouksesta.

Kun edellämainittu vaatimus oli täytetty, sai kokous jatkua, jonka tulos oli, että työväenyhdistyksen toiminta päätettiin alottaa uudelleen. Johtokuntaan tuli A. Teräs puheenjohtajaksi ja muiksi johtokunnan jäseniksi Herman Kinnunen, V. Vasarainen, Mikko Piironen, Emil Aaltonen, Iisakki Salonen, Ville

Kinnunen, Atte Räsänen, Helmi Vänskä, Anna Kuosmanen ja Kusti Nikkonen sekä varalle Anton Kinnunen, Juho Kettunen, Hilma Jääskeläinen, Kalle Salmela ja Abel Markkanen. Samalla annettiin johtokunnalle valtuudet hakea talo vapaaksi myymis- ja hukkaamiskiellon alaisuudesta. Järjestyksestä huolta pitämään valittiin 13-henkinen järjestysvaliokunta. Myöskin valittiin samassa kokouksessa jäsenmaksujen kantajat.

Yleensä työväenyhdistyksiin varoja on hankittu huvien kautta, niinpä nytkin toimintaa uudestaan aloittaessa valittiin 16-henkinen huvitoimikunta.

Samoina aikoina on myöskin aloittanut Leppävirran sos.-dem. kunnallisjärjestö toimintansa, koska sen kokouksiin yhdistystä edustamaan on valittu Herman Kinnunen ja varalta Iisakki Salonen.

Näin on siis Varkauden työväenyhdistys aloittanut toimintansa uudelleen, kärsittyään toiset synnytystuskat, jotka lienevät olleet vielä katkerammat kuin ensimmäiset.

Sittemmin tammik. 6 p:nä pitämässään kokouksessa johtokunta valitsi varapuheenjohtajaksi Herman Kinnusen, kirjuriksi Helmi Vänskän ja rahastonhoitajaksi Mikko Pirosen.

Mainitsemisen arvoista lienee, että osuuskauppa oli jo aikaisemmin vapautunut pannasta ja siinä oli toiminta täydessä käynnissä. Kun osuuskaupan vanha puotirakennus oli tyhjänä, niin päätti yhdistyksen johtokunta 14 p:nä tammik. pitämässään kokouksessa esittää osuuskunnan hallinnolle, että se vuokraisi mainitun rakennuksen työväenyhdistyksen käytettäväksi siksi aikaa kuin yhdistyksen oma talo vapautuu. Osuuskunnan hallinto suostuikin ano-

mukseen ja vuokrasi huoneet yhdistykselle 75 markan kuukautista vuokraa vastaan. Vappu on vietetty jo jotenkin entiseen tapaan tehtaan urheilukentällä, vaikka ohjelma tehtaan paroonin sensuroimana. Ohjelmasta mainittakoon tervehdyssanat A. Teräkseltä, runo Lassi Parkariselta ja juhlapuhe Otto Pietariselta. Torvisoittoa esitti tehtaan soittokunta, sillä yh-

ALBERT TERÄS

yhdistyksen perustajajäsen sekä väsymälön toimihenkilö.

distyksen soittokunta ei ollut silloin vielä kunnossa.

Talon takavarikosta vapautuminen tapahtui 10 p:nä kesäkuuta kello 4 j.p.p. Mutta kun talo avattiin, niin oli se siinä kunnossa, että täytyi samalla käydä korjaustöihin, sillä talon väliaikainen isäntä oli kirveiden kanssa särkenyt siltoja, ovia y.m. Tietysti taloon tullessaan lienee tuo isäntä ampunut tykillä, koska seinässä oli tykin kuulan reikä, vaikka se ei tosin ole muuta vahinkoa tehnyt kuin kaatanut kaksi uunია. Tämä tykillä ampuminen lienee ollut tiedoksianto talonomistajille, että taloon on tulossa uusi isäntä ja niin voimakas, että sen edessä oli uunienkin väistytävä. Mainitsemisen arvoista vielä lienee, että yhdistyksen toiminnan seisauksissa-oloaikana oli porvarillinen luokkaoikeus punakaartin asioista langettanut yhdistykselle 27,000 markan edestä tuomioita, jotka oli maksettava samassa tilai-

suudessa kuin talo vapautettiin takavarikosta; jos maksua ei olisi ollut, niin olisi talo myyty huutokaupalla. Mutta johtokunta oli hommannut tuomioista rahat, joten talo vapautui myös huutokaupalla myynnistä. Talon avajaisjuhla pidettiin kesäkuun 29 päivänä.

Samoihin aikoihin kuin yhdistyskin, aloitti myös toimintansa kaikki entiset ammattiosastot. Järjestönuorten toimikunta valittiin 30 p:nä kesäkuuta, jota aikaa voitaneen myös pitää sen toiminnan alkuaikoina. Näyttämö aloitti toimintansa 1 p:nä heinäkuuta, ja sen johtajaksi valittiin Sulo Helve. Vahtimestariksi 32 hakijasta valittiin Janne Nousiainen, valinta tapahtui 3 p:nä heinäkuuta.

Kun tammikuun 5 p:nä valittu yhdistyksen johtokunta oli väliaikainen, niin pidettiin yhdistyksen vuosikokous 20 p:nä heinäkuuta, jossa johtokunta valittiin uudestaan. Puheenjohtajaksi tuli M. V. Kinnunen, muiksi johtokunnan jäseniksi M. Piironen, K. Ahlfors, V. Koponen, A. Kuosmanen, V. Laakkonen, O. Pietarinen ja A. Mäkelä; varalta V. Hiltunen, O. Manninen, A. Räisänen, A. Teräs ja K. Mikkonen. Sittemmin johtokunta kokouksessaan 22 p:nä heinäkuuta valitsi varapuheenjohtajaksi V. Laakkosen, kirjuriksi edelleen Helmi Vänskän ja samoin rahastonhoitajaksi M. Pirosen.

Varkauden tehtaitten isännistö ehdotti perustettavaksi työväenopiston, ehdotukseen yhdistys suostuikin. Kun yhdistyksellä kuten muillakin järjestöillä oli puute kykenevistä toimihenkilöistä, niin tämän opiston avulla toivoi yhdistys niitä kasvatettavan. Niinpä 28 p:nä syyskuuta kokouksessaan valitsi yhdistys 3 henkeä opiston johtokuntaan. Vali-

tuiksi tulivat M. V. Kinnunen, V. Laakkonen ja osuuskaupanhoitaja A. Manninen. Lisäksi luovutti yhdistys huoneita opiston käytettäväksi. Yhdistyksen taholta on otettu osaa kunnalliseenkin toimintaan siten, että on esitetty ehdokkaita Joroisten sekä Leppävirran kunnan valtuustoihin; samoin verotus- sekä tutkijalautakuntiin. Toiminta on ollut ripeätä, vaikka se edellisen vuoden mellakoitten jälkeen on tänä vuotena noussut sorakuopasta taas näyttämölle.

Vuosi 1920.

Johtokuntaan kuului: puheenjohtajana M. V. Kinnunen, varapuheenjohtajana V. Kiiskinen, sihteerinä A. Teräs, varasihteerinä O. Turunen, rahastonhoitajana M. Piironen sekä muina johtokunnan jäseninä H. Kinnunen ja V. Koponen.

Kunnallisjärjestön kokouksissa edusti yhdistystä Leppävirran puolella H. Kinnunen ja Joroisten puolella V. Koponen. Kun jälkeen v. 1918 ei yhdistys ollut vielä voinut saada torvisoittokuntaa kuntoon, niin tarjoutui sekatyöntekijäin ammattiosasto pysyttämään soittokunnan, jos yhdistys antaa torvet lainaksi. Yhdistyksen johtokunta 2 p:nä toukokuuta pitämässään kokouksessa suostui sekatyöntekijäin ammattiosaston esitykseen. Mutta kun mainittu osasto ei voinutkaan soittokuntaa pitää pysyvässä pitempää aikaa, niin otti yhdistys soittokunnan haltuunsa 23 p:nä marraskuuta, josta lähtien se on ollut yhdistyksen kannattamana.

Vappujuhlat järjesti Leppävirran sos.-dem. kunnallistoimikunta. Puhujana oli piirisihteerä S. Saarikivi.

Kun näyttämön johtaja S. Helve ilmoitti siirtyvänsä pois paikkakunnalta, niin tulevaa näytäntökautta varten näyttämön johtajaksi valittiin rouva Siviä Pohjolainen; valinta toimitettiin 1 p:nä kesäkuuta ja valitun johtajan toimintakausi alkoi elokuun 1 päivänä.

Talon vahtimestarina ja samalla ravintolan isännöitsijänä toimi J. Nousiainen. Sittemmin Nousiaisen sanottua itsensä ylös, valittiin 20 p:nä heinäkuuta hänen tilalleen Juho Hyvönen Suomenniemeltä. Vaan kun tämä valittu henkilö ei kyennyt tekemään niitä tehtäviä mitä oli lupautunut suorittamaan, oli hänen pakko luopua toimestaan. Vahtimestarin paikka julistettiin uudestaan haettavaksi. Hakijoita oli 13, joista valituksi tuli Oskari Parviainen, joka ottikin toimen vastaan ja hoiti sitä tuntevalla tuntevalla useampia vuosia.

Vaikka yhdistyksellä työväen y.m. yleisön huvittelua varten toimi näyttämö, niin ei tämä kumminkaan yksinään voinut tyydyttää yleisön huvitteluhaltuutta. Ja toiselta puolen, kun yhdistys oli kansalaisseuran yhteydessä saanut maksaa luokkatuomioistuinten langettamia korvaustuomioita, niin oli yhdistys joutunut heikkoon rahataloudelliseen asemaan. Näiden seikkojen tyydyttämiseksi perusti yhdistys elävienkuvien teatterin, joka onkin saanut yleisön puolelta hyvää kannatusta, ja on toiminut menestyksellä.

Torvisoittokunnan sekä laulunjohtajaksi ja elävissä kuvissa pianonsoittajaksi otettiin K. J. Forssell, jonka johdolla etenkin lauluseura toimi jotenkin ripeästi.

Kun talolla oli vilkkaanlainen järjestötoiminta,

niin huonepulan takia ei työväenopistolle yhdistys voinut enään luovuttaa huoneita käytettäväksi alkavalle opintokaudelle.

Vielä mainitsemisen arvoista lienee, että yhdistys täytti tänä vuotena 15 vuotta, jonka kunniaksi juhlittiin 28 p:nä marraskuuta.

Venäjän ja Suomen välillä Tartossa tehdyn rauhansopimuksen johdosta pidettiin Leppävirran sos.-dem. kunnallistoimikunnan aloitteesta rauhanjuhla 5 p:nä joulukuuta, jossa puhujana oli prof. V. Voionmaa. Tavanmukainen kuusijuhla vietettiin yhteisesti ammattiosastojen kanssa.

M. PIIRONEN.

Vuosi 1921.

Johtokuntaan kuuluivat puheenjohtajana P. Mer-
tanen, varapuheenjohtajana A. Koponen, sihteerinä
A. Teräs, rahastonhoitajana M. Piironen ja muina
johtokunnan jäseninä V. Kiiskinen, H. Reinikainen
ja H. Kinnunen vakinaisina sekä varajäseninä M. V.
Kinnunen, A. Räsänen, A. Kuhlman ja A. Karja-
lainen.

Näyttämönjohtaja rouva Pohjolainen sanoi itsensä ylös; hänen tilalleen johtajaksi valittiin herra Artturi Laakso. Rakennustoiminnasta mainittakoon, että teetettiin uusi ulkokuonerakennus kun entinen oli tarkoitustaan vastaamaton, sekä tehtiin

pienempiä korjaustöitä. Irtainta kalustoa lisättiin ostamalla elävienkuvien käyttöä varten 10 hevosvoimainen moottori, joka maksoi 6,500 markkaa. Tähän asti oli pyöritetty elävienkuvien konetta A. Ahlström yhtiöltä vuokratulla moottorilla. Kun soitonjohtaja K. Forssell sanoi itsensä ylös 21 p:nä kesäkuuta, otti yhdistys soitonjohtajaksi Väinö Koposen sekä palkkasi tehtaan soitonjohtajan herra Kivisalonen kahden kuukauden ajaksi häntä sekä koko soitto-kuntaa opastamaan. Pianonsoittajana elävissä kuvissa syys- sekä kevätnäytäntökaudella oli saksalainen.

Kun Venäjällä oli ankara nälänhätä, niin näiden nälkäisten hädänalaisten asemaa osaltaan lieventääkseen piti yhdistys iltaman 1 p:nä lokakuuta, josta saatu puhdas tulo 540 mkkaa lähetettiin sosiaalidemokraattisen puoluetoimikunnan välityksellä asianomaiseen paikkaan. Kunnallismiesten kehittämistä varten kustansi yhdistys kaksi jäsentään Savonlinnaan kunnallismieskursseille. Vaan kumpikaan kursseilla olleista ei ole sittemmin paljoakaan ottanut osaa kunnalliseen, enemmän kuin muuhunkaan toimintaan.

Vappu- sekä kuusijuhla vietettiin entiseen tapaan, niihin kuuluvine juhlallisuuksineen. Vahtimestarina oli edelleen O. Parviainen. Mitä yleensä yhdistyksen toimintaan tulee, niin on se ollut yhtä vilkasta kuin edellisenäkin vuotena. Jäsenmäärä oli 236.

Vuosi 1922.

Johtokuntaan kuului V. Kiiskinen puheenjohtajana, H. Reinikainen varapuheenjohtajana, sihteeri-

rinä E. Helenius ja rahastonhoitajana edelleen M. Piironen; muina johtokunnan jäseninä oli P. Mertanen, H. Kinnunen ja A. Koponen.

Kunnallisjärjestön edustajiston kokouksissa edusti yhdistystä Leppävirran puolella H. Kinnunen ja K. Salmela sekä Joroisten puolella E. Helenius ja A. Kuhlman.

Vahtimestarina oli edelleen O. Parviainen 11 päivään huhtik., vaan sittemmin hänen erottuaan tuli vahtimestariksi Armas Lundberg ja on hän samassa toimessa vielä nytkin. Puoluekokouksessa edusti yhdistystä H. Reinikainen. Näyttämönjohtaja Artturi Laakso sanoi itsensä ylös maaliskuun 21 päivänä. Hänen tilalleen valittiin näyttämön johtajaksi A. Julkunen, valinta tapahtui 2 p:nä toukokuuta. Vappujuhla pidettiin Luttilassa. Puhujina oli kansanedustaja Rieti Itkonen ja A. Sipponen.

Huomattavimmat valistustilaisuudet olivat, paitsi lakon aikana pidetyt eri luennot, puoluesihteeri T. Tainion luennot 18 p:nä kesäkuuta ja Aukusti Kuusiston luennot 2 p:nä kesäkuuta. Elävät kuvat sekä näyttämö toimi hyvällä menestyksellä, joista varsinkin elävistä kuvista ylijäämä oli tyydyttävä. Elävien kuvien näytännöihin on piletit myynyt johtokunnan jäsenet vuorotellen. Tänä vuotena aloitti

VIHTORI KIISKINEN

yhdistyksen perustajajäseniä sekä puheenjohtaja vuosina 1922, 23, 24 ja 25.

Vapaus-lehden sivukonttori toimintansa työväentalolla ensin tupakkahuoneessa, vaan kun tupakka-huone ei ollut sopiva sen toiminnalle, niin luovutti yhdistys sen käytettäväksi huoneen n:o 8, jossa se toimi aina vuoteen 1924 puoliväliin asti. Varojen niukkuuden takia ei yhdistyksellä aikaisemmin ollut puhelinta. Mutta kun sen tarve aina päivä päivältä lisääntyi, niin oli se kumminkin hommattava. Niinpä johtokunta pitämässään kokouksessa päätti hankkia sen. Rahaa sen ostamista varten antoi lainaksi paikkakunnan ammattiosastot. Vuoden alussa suunniteltiin talossa tehtäväksi suuria korjauksia, vaan toukokuun 7 päivänä alkanut lakko pysäytti suunnitelmat.

Kuluneella vuodella tapahtui yhdistyksemme alueella huomattavia tapauksia, jotka ansaitsevat erikoisen selityksensä. Kun vuoden 1918 surullisten tapausten aikana oli joutunut useita satoja paikkakuntalaisia ennenaikaiseen hautaan, niin heidän muistokseen hommasi työväestö harmaan, 15,000 mk. maksavan, kiven somistamaan heidän hautakumpuaan. Mutta miten kävi tuolle viattomalle hautakivelle. Sekään ei saanut rauhassa seisoa noiden onnettomien hautakummulla. Hiljaisena huhtikuun 24 päivän yönä hiipi joukko varkaita ja raahasivat kiven pois paikaltaan, johon se oli muutama päivä aikaisemmin pystytetty, ja hukuttivat sen. Varkauden johdosta kyllä viranomaiset pitivät tutkintoja, joissa pari henkilöä tunnustikin varastaneensa kiven. Mutta silloinen oikeusministeri useista kehoituksista huolimatta ei nostanut syytettä noita varkaita vastaan. Sillä luultavasti tuon kiven poistaminen lienee ollut hänenkin mielestään tarpeen vaatima. Toinen

merkkitapaus oli työlakko, joka alkoi 7 p:nä toukokuuta sahalaisten taholta, johon muu työväestö yhtyi 12 p:nä toukokuuta. Lakko päättyi 7 p:nä heinäk. työväestön häviöllä, kestätyään noin kaksi kuu-kautta. Vaikka Varkauden työväestö taisteli sankarillisesti parempien elinehtojensa puolesta, niin täytyi sen kumminkin perääntyä suurten rikkurilaumojen painostuksesta. Vaikka täällä olevat saksalaiset tekivät kirjallisen sopimuksen, että he yhtyvät kannattamaan suomalaisten palkkataistelua, niin siitä huolimatta olivat he ensimmäisiä, jotka menivät pettureina töihin. Rikkureina oli myös noin 200 Suomen koulunuorisoa. Yhdistys osaltaan avusti lakkolaisia, antaen 1,000 markkaa lakkokomitealle jaettavaksi lakkolaisten kesken.

Jäseniä oli yhdistyksessä v. 1922 136.

Vuosi 1923.

Johtokuntaan kuului V. Kiiskinen puheenjohtajana, H. Reinikainen varapuheenjohtajana, E. Helenius sihteerinä ja M. Piironen rahastonhoitajana sekä lisäksi H. Kinnunen ja P. Mertanen vakinaisina sekä A. Pihlman ja T. Väisänen varajäseninä. Kunnallisjärjestön kokouksissa edusti yhdistystä Leppävirran puolella A. Pihlman ja Joroisten puolella E. Helenius. Taidelaitokset, kuten teatteri ja elävät kuvat toimivat hyvällä menestyksellä, saaden paikkakunnan työväestön innokkaan kannatuksen, josta oli myös rahalliset tuloksetkin tyydyttävät. Näyttämönjohtajan A. Julkusen erottua näyttämön palveluksesta valittiin hänen tilalleen Toivo Göhlstrand, valinta tapahtui 17 p:nä huhtikuuta. Tavanmukainen

vappujuhla vietettiin Viinamäen kentällä; yleisöä oli juhlapaikalla noin 3,500 henkeä. Puhujina oli puoluesihteerit Taavi Tainio ja Kolmiliiton luottamusmies Kalle Kankari. Työväentalot ovat aina keskenlaittoisia. Tietysti rahavarojen puutteessa, niin on myös ollut Varkaudenkin työväentalo. Sitä on täytynyt vuosittain laittaa aina sen mukaan kuin rahavarat ovat kulloinkin sallineet. Tänä vuotena tehtiin talossa huomattavia korjauksia. Juhlasaliin laitettiin uusi permanto sekä muuten sisustettiin aistikkaammaksi. Puutöitä johti vahtimestari Armas Lundberg. Maalaus-työt teki maalarien ammattiosasto. Salin remontti tuli maksamaan noin 62,000 markkaa, johon yhdistyksen jäsenet tekivät ilmaista työtä 4,000 markan arvosta. Kun juhlasali laitton kautta tuli aistikkaamman näköiseksi, niin rumensi sitä vielä vanhat rimmoista tehdyt penkit, joten näiden tilalle ostettiin nykyiset käytännössä olevat tuolit. Vaikka talon laittaminen tuli maksamaan huomattavia rahasummia, niin on yhdistys niistä kumminkin hyvin suoriutunut, tietysti työväestön tarmokkaalla kannatuksella.

Jäseniä v. 1923 oli 84.

Vuosi 1924.

Johtokuntaan kuului samat henkilöt kuin edellisenäkin vuotena. Kunnallisjärjestön edustajiston kokouksissa edusti yhdistystä Leppävirran puolella A. Pihlman ja Joroisten puolella E. Vasarainen. Näyttämön johtajana oli edelleen T. Göhlstrand, jonka johdolla näyttämötaide edistyi huomattavasti. Sen huomaa siitäkin kun melkein joka esitystä katsomassa oli täydet huoneet. Valistustyöstä on mai-

nitsemisen arvoista T. Tainion puhetilaisuus maaliskuun 24 p:nä sekä Suomen Työväen Sivistysliiton täällä toimeenpanemat opastuskurssit, jotka olivat huhtikuun 12—27 päivien välisellä ajalla. Kurssien johtajana oli Arvi Hautamäki, osanottajia oli neljätkymmentä henkilöä lähiseudun työväenjärjestöistä. Kursseilla luennoi paitsi Hautamäkeä professori Voionmaa, M. Paasivuori ja E. Janatuinen. Yhdistys osaltaan kannatti kurssveja siten, että luovutti huoneet ilmaiseksi kurssien toimeenpanijoille. Yhdistys antoi neiti Helli Hirvoselle 200 markan stipendin kurssilla oloa varten.

Kunnallisjärjestön kokouksissa edusti yhdistystä Leppävirran puolella E. Hirvonen ja Joroisten puolella M. Piironen.

Näyttämö sekä elävät kuvat toimivat samaan tapaan kuin edellisenäkin vuotena. Näyttämö pani myös toimeen arpajaiset puvustonsa hankkimista varten, jotka onnistuivat verrattain hyvin. Vappujuhlat vietettiin Joutenlahdessa Väättisen talossa. Puhujana oli metalliliiton sihteeri V. Salovaara. Päiväjuhlat täytyi keskeyttää sateisen ilman takia, vaan iltasella oli talo väkeä täynnä. Rakennustoiminnasta mainittakoon vielä, että talo vuorattiin sekä tehtiin muita pienempiä korjauksia.

Jäsenmäärä oli 92.

Vuosi 1925

on merkkitapaus siitä, että yhdistys on silloin sivuuttanut 20-vuotistaipaleensa, eli toisin sanoen lapsuusiänsä. Tässä ei tosin tila salli selittää kaikkea sitä mitä yhdistyksen taholta on kuluneena 20-vuotiskau-

tena tehty tai tekemättä jätetty, mutta kumminkin voidaan varmuudella mainita, että se on ollut tienviitoittajana sekä valon soihdun näyttäjänä Varkauden ja sen ympäristön vähävaraiselle kansanluokalle kohti valoisampaa ja onnellisempaa yhteiskuntaa. Yhdistyksen 20 vuotta olemisen johdosta on järjestetty erikoinen muistojuhla marraskuun 22 päivänä, jossa juhlapuhujana on ollut silloinen sos.-dem. puolueen puoluesihteerä Taavi Tainio-vainaja.

Johtokuntaan kuului V. Kiiskinen edelleen puheenjohtajana, H. Reinikainen varapuheenjohtajana, M. Piironen rahastonhoitajana, A. Viljakainen kirjuri. Johtokuntaan kuului vielä P. Mertanen ja A. Pärnänen vakinaisina; varajäseninä A. Pihlman ja Alma Mäkelä. Näyttämön johtajana keväänäytäntökaudella toimi T. Göhlstrand, sittemmin Aku Valta-koski. Näyttämö pani myös toimeen arpajaiset 29—30 päivänä syyskuuta. Arvat menivät hyvin kau-paksi ja oli niistä hyvä rahallinen tulos.

Elävien kuvien entinen kone ei enään voinut tyydyttää yleisöä, varsinkin kun paikkakunnalle perustettiin uusi elävien kuvien teatteri uudemmanakaisilla koneilla. Pysyäkseen kilpailukykyisenä täytyi yhdistyksen ostaa uusi elävien kuvien kone, joka maksoi 20,000 markkaa. Eikä tämä koneiden uusiminen mennytkään hukkaan, sillä yleisö on antanut sille tunnustuksensa käymällä entistä sankemmissa joukoissa esityksiä katsomassa. — Kunnallisjärjestön edustajiston kokouksissa on yhdistystä edustanut samat henkilöt kuin edellisenäkin vuonna.

Rakennustoiminnasta mainittakoon, että talo maalattiin ulkoa ja sisustettiin muutamia huoneita, kuin myös valaistus on laitettu uudestaan. Vappu-

juhlat vietettiin Joutenlahdessa maanviljelijä Vänttisen talossa. Puhujina oli kansanedustaja Artturi Aalto ja Viljam Tanner. Erikoisempia valistustilaisuuksia ei yhdistyksen toimesta tosin ole järjestetty, vaan on toimeenpantu kaikki sos.-dem. puolueen sekä piiri- että kunnallisjärjestön kokousten päätökset.

Kunnallisia asioita on yhdistyksen taholta tänä kuten edellisinäkin vuosina tarkasti seurattu. Yhdistyksen jäseniä on Leppävirran kunnan valtuustossa 3 ja Joroisten 1. On myös yhdistyksen jäseniä kunnallis- sekä köyhäinhoito- ja verotuslautakunnissa. Viimeksimainitun lautakunnan jäseniä on yhdistys rahallisesti avustanut syystä, että se toimi on aina pitempiä aikoja ja tulee menettämään useita työpäiviä, joka tuottaa aineellista vahinkoa, sillä kunnat eivät maksa sellaista palkkaa kuin tavallisesti muusta ansiotyöstä saa. Yhdistyksessä on jäseniä Joroisten sekä Leppävirran kunnasta. Sen vuoksi toimintakertomuksessa pitkin matkaa ilmenee yhdistyksen edustus molempien kuntain alueella. Yhdistyksen toiminta on taloudellisesti monipuolinen. Kun yhdistyksellä on nykyään kahvila, elävät kuvat, näyttämö ja torvisoittokunta, niin näin monipuolista toimintaa on mahdollon pitää satunnaisten toimitsijain varassa, niinpä onkin yhdistyksen palveluksessa tällä kertaa vakituista palkkaa nauttavia henkilöitä: vah-timestarina Armas Lundberg, ravintolanemännöitsijänä rouva Jenny Lundberg, tarjoilijana neiti Siiri Halonen, soitonjohtajana kapellimestari Arvo Vikman, näyttämönjohtajana Aku Valtakoski sekä regissörinä Väinö Heiskanen. Lisäksi satunnaisia palkkannauttijoita on näyttämöllä sekä ravintolassa.

Jäseniä on tällä kertaa yhdistyksessä 81.

Vuosi 1926.

Johtokuntaan kuuluivat H. Reinikainen puheenjohtajana, A. Pihlman varapuheenjohtajana, sihteerinä A. Viljakainen, rahastonhoitajana M. Piironen, muina vakinaisina jäseninä A. F. Pärnänen ja P. Mertanen, varalta H. Kinnunen, A. Teräs ja M. V. Kinnunen. Jäsenmaksujen kantajana vahtimestari A. Lundberg. Yleisiä kokouksia on yhdistyksellä ollut 6, joista on kirjoitettu 50 pöytäkirjan pykälää. Johtokunta on kokoontunut 51 kertaa ja on se pöytäkirjan pykälien mukaan käsitellyt 393 eri asiaa.

Yhdistyksen talolla ovat toimineet seuraavat osastot ja yhdistykset: Työväenyhdistyksen alaisena näyttämö, torvisoittokunta, sos.-dem. naisyhdistys ja lasten raittiusosasto. Näyttämö, jonka johtajana on ollut Aku Valtakoski, on toiminut omaan laskuunsa ja on sen toimikunnassa ollut yhdistyksen edustajina A. Teräs, M. Piironen, K. Hassinen, E. Laitinen ja A. Kuhlman vakinaisina, varalta K. Tervonen, V. Torvinen ja O. Hiltunen. Paitsi johtajaa on näyttämön palveluksessa ollut vakinaista palkkaa nauttivina rouva Elvi Valtakoski ja regissöri V. Heiskanen sekä rouva Tekla Hiltunen puvustonhoitajana. Näyttämön ja elokuvien pianistina on ollut Jukka Korppi. Edellä mainittujen lisäksi on yhdistyksen talolla toiminut ammattiosastojen yhteinen johtokunta, puuteollisuus-, rakennusteollisuus-, paperiteollisuus-, metalliteollisuus-, liiketoimiläisten, ravinto- ja nautintoainetoimintekijäin, muurarien ja kuljetustyöväen ammattiosastot sekä Sosialidemokraattinen Nuorisoyhdistys, Opintoyhdistys Valistus, Kuopion

piirin sos.-dem. Nuorisojärjestö sekä lisäksi ruumiillisen kulttuurin kasvattajana voimistelu ja urheiluseura Tarmo. Talon vaimimestarina on ollut A. Lundberg sekä ravintolan emännöitsijänä rouva Jenny Lundberg ja tarjoilijana neiti Siiri Halonen.

H. REINIÄINEN.

Kunnallisia asioita on seurattu samalla mielenkiinnolla kuin edellisenäkin vuonna. Leppävirran ja Joroisten kunnanvaltuustoissa on ollut yhdistyksen jäsenistä samat henkilöt kuin aikaisemminkin.

Jäseniä 134.

Vuosi 1927

aloitettiin tavallista merkityksellisimmässä olosuhteissa, sillä olihan puolueemme kyseellisen vuoden vaihteessa joutunut ottamaan maamme hallitusvastuun kantaakseen, joten olimme joutuneet tavallaan altavastaajan asemaan poliittisella näyttämöllä. Tästä huolimatta ei puolue-elämässä Varkaudessa tapahtunut mitään tavallisuudesta poikkeavaa, vastuunalaisuus ymmärrettiin oikein työväestön keskuudessa täälläkin ja sen mukaan suhtauduttiin eri tapahtumiin.

Mutta vaikka oman puolueen keskuudessa ei tapahtunut erikoista mainitsemisen arvoista, niin siitä huolimatta oli kulunut vuosi merkillinen toisessa suh-

teessa. Sillä silloin kommunistit aloittivat suuren hyökkäyksensä työväenyhdistystä vastaan, johtuen pääasiassa siitä, kun yhdistys ei voinut myöntää talostaan erikoista toimintahuonetta kommunistiselle vaaliyhdistykselle. Asiasta käytiin pitkiä neuvotte-luja kommunistien edustajain ja työväenyhdistyksen johtokunnan kanssa, josta jo kerran päästiin yksimielisyyteenkin, vaan kommunistit tapansa mukaan eivät pitäneet lupauksiaan, vaan julistivat yhdistyksen talon ja siinä toimivat yritykset saartoon toivomuksella, että he sen menetelmänsä kautta voivat pakottaa yhdistyksen alistumaan heidän sanele-miinsa ehtoihin vaikkapa minkä luontoisissa asioissa. Mutta kiitos Varkauden valistuneelle työväelle, että he säilyttivät mielenmalttinsa eivätkä seuranneet kommunistien menetelmää, vaan kannattivat omalla talollaan toimivia taide- ynnä muita laitoksia siinä määrin, että saarto, jossa talomme on vielä nytkin, ei ole vaikuttanut yhdistyksen taloudelliseen eikä henkiseen kehitykseen vahingoittavasti, vaan pikem-min päinvastoin, sillä yhdistyksen taloudellinen asema on saarrosta huolimatta vuosi vuodelta jatku-vasti varmentunut.

Johtokuntaan on kuluneena vuonna kuulunut pu-heenjohtajana H. Reinikainen, varapuheenjohtajana A. Pihlman, sihteerinä O. Hiltunen, varasihteerinä K. Tervonen, rahastonhoitajana M. Piironen sekä lisäksi K. Holopainen varsinaisena ja varajäsenenä rouva M. Parviainen ja M. V. Kinnunen. Yhdistyksen yleisiä kokouksia on vuoden kuluessa pidetty 8, joissa on pöytäkirjaan merkitty käsitellyksi 72 eri asiaa. Joh-tokunta on kokoontunut 54 eri kertaa ja on se pöy-täkirjan pykälien mukaan käsitellyt 355 asiaa. Yh-

distyksen varsinaisina edustajina Joroisten sos.-dem. kunnallisjärjestön edustajiston kokouksissa on ollut A. F. Pärnänen, varaedustajana K. Tervonen. Lepävirran sos.-dem. kunnallisjärjestön kokouksissa varsinaisina edustajina Emil Hirvonen ja A. Pihlman, varaedustajina O. Kilpeläinen ja rouva Olga Salonen. Muuhunkin puolue-elämään on otettu osaa ripeästi, sillä ky-

ONNI HILTUNEN.

seellisen vuoden aikana toimitettuihin eduskunta-vaaleihin varustauduttiin siten, että yhdistyksen taholta asetettiin eduskuntaehdokkaiksi Mikkelin puolelle A. Manninen ja P. Mertanen sekä Kuopion läänin läntiseen vaalipiiriin H. Reinikainen, joka saatiin listoille asetetuksi siksi hyvin, että tuli valituksi varamieheksi, kun sitä vastoin Mikkelin läänin vaalipiirin puolelle emme onnistuneet saamaan ehdokkaitamme edes virallisille listoillekaan, joka pääasiassa lienee johtunut mikkeliläisten johtomiesten lievemmin sanoen omituisesta suhtautumisesta meikäläisiin ehdokkaisiin. Mainittuja vaaleja avustettiin myös yhdistyksemme puolesta taloudellisestikin lahjoittamalla 2,000 markkaa rahaa Mikkelin sekä Kuopion läänin läntiselle vaalipiirille vaaliagitatsionin suorittamista varten.

Näyttämö kuluneena kuten edellisinäkin vuosina on ollut ripeässä toiminnassa ja on sillä ollut vaki-naista palkkaa nauttivina johtaja Aku Valtakoski, regissöri V. Heiskanen ja Ada Pääkkönen. Yhdistyksen edustajana näyttämötoimikunnassa on ollut A. Teräs puheenjohtajana, A. Kuhlman sihteerinä, E. Laitinen rahastonhoitajana sekä lisäksi K. Tervonen ja M. Piironen ja näyttelijäin edustajana J. Piironen ja V. Heiskanen varsinaisina ja varaedustajina yhdistyksen puolesta A. Pihlman, Hilda Tervonen ja K. Holopainen, näyttelijöistä V. Hiltunen ja L. Hyn-ninen. Näyttämön ja elokuvien pianistina toimi musiikkeri K. Forssell, joka myös perusti yhdistyksen yhteyteen laulukuoron, mikä hänen johdollaan toimikin ripeästi, vaan sittemmin kun hra Forssell siirtyi pois paikkakunnalta niin samalla myös kannatuksen puutteessa nukahti laulukuorokin, jota sittemmin yrityksistä huolimatta ei ole saatu elpymään. Jär-jestyksestä yhdistyksen talolla on kyseellisenä kuten edellisinäkin vuosina huolehtinut erikoinen järjestys-valiokunta. Samoin myös yhdistyksen taholta huvien toimeenpanon on järjestänyt vuosikokouksessa valitu huvitoimikunta. Vahtimestarina sekä soitonjohtajana on toiminut Armas Lundberg sekä hänen rou-vansa Jenny Lundberg ravintolan emännöitsijänä kuin myös tarjoilijana neiti Siiri Halonen. Yhdistyksen talolla on myös ollut toimintaoikeus kaikilla paikkakunnan ammattiosastoilla ja ovat ne maksaneet yhdistykselle pientä vuokraa. Yhdistys on myös antanut kyseellisenä kuten aikaisempinakin vuosina itsekullekin ammattiosastolle talollaan yhden iltamavuoron, joita kyllä osastojen taholta on haluttu useampiakin, mutta siihen ei ole ollut tilaisuutta

syystä, kun näyttämölle olisi jäänyt liian vähän esitysiloja, josta myös olisi seurannut näyttämön taloudellisen aseman heikentyminen siinä määrin, että sen toiminta olisi ollut pakko lopettaa.

Yhdistyksessä oli vuoden lopussa 114 täysin maksanutta jäsentä.

Vuoden 1928

alkupuoli kului tavallisessa jokapäiväisessä touhinnassa ilman, että puolue-elämässä olisi tapahtunut erikoisemmin mainitsemisen arvoista muuta kuin että heräsi päiväjärjestykseen Kuopioon sos.-dem. piirilehden perustamisajatus, jota kumminkin Varkauden työväenyhdistyksen taholta vastustettiin syystä, kun ei ollut tiedossa lehden perustamiseen tarvittavaa pääomaa. Työttömyys, työläisten pahin vihollinen, vallitsi Varkaudessa vuoden alkupuolella siinä määrin, että sen vaikutus tuntui osittain yhdistyksemmekin taloudessa, mutta tästä huolimatta jakoi yhdistys 1,000 markkaa avustuksena suurimassa puutteessa oleville jäsenilleen, täten helpottaakseen edes osittain heidän vaikeata hädänalaista asemaansa. Mutta kun kääntyi vuoden jälkimmäinen puoli, niin ilmestyi myöskin työväen järjestöelämään virkeyttä, jota antoi sekin, että valtioneuvosto kysällisen vuoden kesäkuun 26 päivänä antamallaan päätöksellä hyväksyi Varkauden itsenäiseksi kauppalakunnaksi, joka saa varsinaisen virallisen toimintansa aloittaa seuraavan vuoden tammikuun 1 päivänä. Ottaakseen osaa kauppalan kunnallisten asiain hoitoon ryhdyttiin yhdistyksen taholta kiireellisiin valmistustoimenpiteisiin varustautumalla joulukuus-

sa toimitettaviin valtuuston valitsemisvaaleihin. Yhdistys asetti elokuussa pitämässään kokouksessa 15 valtuuston jäsenehdokasta puolueäänestystä varten, joka toimitettiin syyskuulla ja otti siihen osaa 82 yhdistyksen jäsentä.

Kun kunnallisvaaleja koskevat asiat puolueen sääntöjen mukaan lopullisesti järjestää kunnallistoi-
mikunnat ja kun yhdistyksemme kuului Leppävirran ja Joroisten kunnallistoi-
mikutta ja kun ne kunnal-
lisen jaoituksen käynnissä olon takia eivät voineet toi-
mia kauppalassa toimitettavien kunnallisvaalien jär-
jestämiseksi, niin oli pakko perustaa Varkauteen
oma sos.-dem. kunnallisjärjestö, jolle yhdistys heti
sen perustamisen jälkeen lahjoitti 500 markkaa kun-
nallisvaaleja koskevan agitatsionin kulujen peittämi-
seksi. Tämän lisäksi yhdistys itse jakoi alueensa 17
eri agitatsionipiiriin, joihin kuhunkin valittiin oma
vaalikiihoittajansa. Kunnallistoi-
mikutta myös puoles-
taan painatti erikoisen vaalilipun, jota sitten maini-
tut vaalikiihoittajat jakoivat yleisölle. Tämän maini-
tunlaisen toimenpiteen avulla onnistuivatkin vaalit
yli odotusten siten, että sosialidemokraatit valtasivat
kauppalan 29 valtuusmiespaikasta 19. Tulkoon tässä
myös mainituksi, että kauppalan väliaikaiseen toimi-
kuntaan Kuopion läänin maaherran määräyksestä
kuului 3 yhdistyksemme jäsentä. Huomattavimpia
juhlia, joiden järjestämiseen yhdistys otti osaa, oli-
vat tavanmukainen vappu- ja joulujuhla sekä helmi-
kuun 19 päivänä vietetty surujuhla niiden työläisten
muistoksi, jotka v. 1918 joutuivat uhraamaan hen-
kensä puolestamme Varkaudessa. Juhlaan olikin saa-
punut yleisöä melkein yhtä paljon kuin vappujuh-
lillekin.

J o h t o k u n t a.
Yhdistyksen virkailijoina sekä johtokunnan jäseninä toimivat samat henkilöt kuin edellisenäkin vuonna. Johtokunta piti 49 kokousta, joista pöytäkirjan pykälää on merkitty 274. Yleisiä yhdistyksen kokouksia on pidetty 9, joista on pöytäkirjaan merkitty käsitellyksi 60 eri asiaa.

K. TERVONEN.

Näyttämö on toiminut yhtä hyvällä menestyksellä kuin edelliselläkin vuodella, ollen joht. Aku Valtakoski sekä regissörinä V. Heiskanen ja vakinaisena palkkaa nauttivana näyttelijättärenä neiti Ada Pääkkönen, pianistina Lauri Parkkonen, joka on myös soittanut yhdistyksen elokuvissa. Edellisten lisäksi on yhdistyksen palveluksessa vakinaista palkkaa nauttivina ollut vahtimestari Ville Könönen, ravintolan emännöitsijänä neiti Siiri Halonen ja tarjoilijattarena neiti Katri Honkanen. Yhdistyksen torvi-soittokunta on myös ollut toiminnassa ja on sen johtajana entisen johtajan Armas Lundbergin paikallakunnalta poismuuttamisen jälkeen Veikko Koponen, jolle yhdistys myös maksaa pientä kuukausipalkkaa.

Kuluvana kuten edellisinäkin vuosina on yhdistyksellä ollut edustajat Joroisten ja Leppävirran sos.-dem. kunnallisjärjestön edustajiston kokouksissa. Joroisten puolella vakinaisina Onni Hiltunen

ja rouva Anna Piironen, varalta Kalle Tervonen ja rouva Hilda Manninen, Leppävirran puolella vakinaisina Juho Ihanus ja Kusti Hassinen, varalta rouva Olga Salonen ja Kalle Heiskanen sekä Varkauden kunnallisjärjestön perustamisen jälkeen Onni Hiltunen ja Kasper Suuronen. Tulkoon vielä mainituksi, että yhdistys on liittynyt perustajajäsenenä Varkauden Työväenopiston kannatusyhdistykseen ja on sen kokouksissa yhdistystä edustanut Kalle Holopainen. Kuoleman kautta yhdistyksen jäsenyydestä siirtyi pois apulaisjohtaja Erik Laitinen sekä yhdistyksen perustajajäsen ja siinä yhtäjaksoisesti toiminut kirvesmies David Väisänen. Suotakoon rauha heidän tomulleen. Jäseniä yhdistyksessä vuoden lopussa 121.

Vuosi 1929

on ollut yhdistyksessämme edellisiin vuosiin verraten tarmokkaan toiminnan aikaa. Sillä pitkin vuotta on maassamme ollut esillä tärkeitä päivän polttavia kysymyksiä, joka ovat vaikuttaneet meille asti. Sillä etenkin ammatillisen työväenliikkeen tila huolestutti sos.-dem. ammattiyhdistysväkeä jo vuoden alusta asti. Niinpä keväällä toukokuussa Helsingissä pidettävään ammattijärjestön edustajakokoukseen kiinnitettiin huomiota jo maaliskuulla, jonka vuoksi yhdistyksen maaliskuussa pidetyssä kokouksessa keskusteltiin vakavasti ammatillisen liikkeen silloisesta tilanteesta. Yhdistyksen huhtikuussa pidetyssä kokouksessa oli asia uudelleen esillä ja silloin evästettiin ammattijärjestön edustajakokoukseen valittuja sos.-dem. edustajia. Mutta annettuja evästyksiä vaikka ne ammattijärjestön edustajakokouksessa esi-

tettiin, ei kokouksen kommunistinen enemmistö ottanut huomioon ainoatakaan, vaan sen sijaan jyrkensi mainittu kokous jo entisestäänkin kireille käyneitä ristiriitoja, josta oli seurauksena, että sosialidemokraattinen työväki ei katsonut enään voivansa osallistua ammattijärjestön johtoelimiin, vaan jätti ne kokonaan kommunistien miehittettäviksi. Sittenmyin syksyllä lokakuun 2 ja 3 p:nä oli Helsingissä koko maata käsittävä sos.-dem. ammatillisesti järjestyneen työväen edustajakokous, jossa oli edustajia Varkaudestakin. Tässä kokouksessa päätettiin ryhtyä toimenpiteisiin ammatillisen työväenliikkeen vapauttamiseksi kommunistien holhouksesta, jossa se oli jo useita vuosia ollut. Heti mainitun kokouksen jälkeen perustettiin Varkaudessakin uusia ammattiosastoja, joista ensiksi Rakennustyöväen ammattiosastoon kuulunut sos.-dem. ammattiyhdistysväki sanoutui irti, perustaen oman ammattiosastonsa. Samoin teki Puuteollisuustyöläiset sekä sittenmyin seuraavan vuoden alkupuolella Metallityöläiset. Liiketyöläiset erosivat koko liittona ammattijärjestöstä. Paperityöläisten taholta saatiin lopullinen ero kommunisteista vasta 1930 toukokuun aikana. Kun ammatillisessa liikkeessä oli tapahtunut repeämä, niin ei yhdistyskään katsonut voivansa antaa talolleen enään kokouksiaan pitää niiden ammattiosastojen jäännösten, jotka vielä roikkuivat kommunistisessa ammattijärjestössä, vaan päätti yhdistys kyseellisen vuoden joulukuun kokouksessaan, että seuraavan tammikuun 1 päivästä alkaen ei enään tulla antamaan kokoushuoneita yhdistyksen talosta muille kuin ainoastaan niille ammattiosastoille, jotka ovat liittyneet Suomen työläisliittoon. Tähän päätökseen

näyttivät kommunistit olevankin tyytyväisiä, koska heidän taholtaan ei pyytänytäkään toiminta-oikeutta työväentalolla kuin ainoastaan yksi osasto, vaan siihenkin nähden pysyi yhdistys tekemässään päätöksessä.

Ei siinä kyllin jos oli taisteltu ammatillisen työväenliikkeen normaaliseseen uomaansa saattamiseksi, niin samaan aikaan sukeutui esiin vaalitaistelu, sillä hajoitettiinhan eduskunta syystä, että se ei hyväksynyt hallituksen esitystä virkamiesten palkkojen korotukseksi. Kun vaaleihin jouduttiin meidän puolueellemme epäedulliseen aikaan, niin ei ollut ihme jos kärsimme niissä vähäisen tappion. Meidän yhdistyksemme tosin valmistautui kyseellisiin vaaleihin tarmokkaasti, sillä se jo alussa lahjoitti 2,000 markkaa vaalirahastoon, siitä puolet kauppalan sos.-dem. kunnallisjärjestölle ja toinen puoli Kuopion läänin sos.-dem. piirijärjestölle. Samoin valittiin myös yhdistyksen alueelle vaalitoimikunta valvomaan vaaliagitatsioonityötä. Kauppalan alueella toimiva sos.-dem. kunnallistoimikunta painatti myös erikoisen paikallisen vaalijulistuksen sekä palkkasi vaalipuhujan, joka järjesteli vaalijuhlia ympäri kauppalan aluetta. Että tästä vaalitoiminnasta oli tuloksia, se saatiin nähdä heti vaalien tuloksien tultua tunnetuksi. Sillä meillä, jossa tehtiin väsymättömästi työtä vaalien onnistumisen hyväksi, nousi sos.-demien äänimäärä, kun sen sijaan niillä paikkakunnilla, joissa ei vaalikihoitusta niin voimakkaasti tehty, laskeutui äänimäärä, josta lopputuloksena oli, että menetimme yhden edustajapaikan Kuopion läänin läntisessä vaalipiirissä. Tulkoon vielä mainituksi, että tällä kertaa oli tulla valituksi varkautelainen

mies eduskuntaan, jos vaan olisi löydetty sille kaksi ääntä lisää.

J o h t o k u n t a. Johtokuntaan kuului puheenjohtajana H. Reinikainen, varapuheenjohtajana A. Pihlman, sihteerinä Onni Hiltunen, varasihteerinä K. Tervonen, rahastonhoitajana M. Piironen sekä lisäksi Kalle Holopainen vakinaisina, varajäseninä Viktor Kiiskinen, Emil Laitinen ja Lauri Lehtinen. Johtokunta on kokoontunut 49 kertaa ja on sen käsittelemistä asioista merkitty 263 pöytäkirjan pykälää. Yleisiä yhdistyksen kokouksia on pidetty 11, joista on kirjoitettu 63 pöytäkirjan pykälää.

Yhdistyksellä on ollut huvien järjestämistä var-ten erikoinen huvitoimikunta. Musikaalisesta puolesta on huolehtinut torvisoittokunta, jonka johtajana on toiminut Veikko Kinnunen. Järjestysvaliokunta on myös ollut toiminnassa ja onkin se tunnustusta ansaitsevilla tavalla saanut pysymään järjestyksen kaikissa yhdistyksen talolla toimeenpannuissa huvi- ynnä muissa tilaisuuksissa.

N ä y t t ä m ö. Näyttämön toiminnassa on tämä kyseellinen vuosi erikoisesti mielenkiintoinen, sillä se tuli toimineeksi 15 vuotta, jonka johdosta se vietti erikoisen juhlan. Tunnustukseksi työstään pääsi näyttämömme ensi kerran osalliseksi valtion avustuksesta, saaden siltä taholta 10,000 markan suuruisen avustuksen sekä kauppalalta 15,000 mk. A. Ahlström Osakeyhtiökin lahjoitti sille 5,000 mk. Näiden avustusten turvin on taloudellinen puoli ollut kokailla turvattu. Puheenalaisen vuoden keväällä erosi näyttämön monivuotinen tarmokas johtaja Aku Valtakoski, siirtyen Hämeenlinnan Työväen Teatterin johtajaksi. Hänen tilalleen johtajaksi va-

littiin Kaarlo Nissinen, jonka johdolla näyttämö toimi syysnäytäntökauden. Regissörinä toimi edelleenkin Väinö Heiskanen ja näyttelijänä neiti Ada Pääkkönen. Näyttämön ja elokuvien pianistina oli edelleenkin herra Lauri Parkkonen.

Liiketoiminta. Yhdistyksen pääasiallisina tulolähteinä on kyseellisenäkin vuotena ollut elokuvat ja ravintola. Elokuvia ryhdyttiin syksyllä näyttämään neljänä iltana viikossa siten, että esityksi tuli 2 ohjelmaa viikossa. Tämä toimenpide on pidettävä ainakin rahallisessa suhteessa onnistuneena, vaikka se toiselta puolelta lisäsi talolla esiintyvää tilausta. Kahvila myöskin toimi tuloksellisesti, joten kun yhdistyksen liiketoiminta on tuottanut tuloksia, niin on koko yhdistyksen taloudellinenkin asema vaurastunut. Kahvilan emännöitsijänä on toiminut neiti Siiri Halonen ja tarjoilijana neiti Katri Honkanen, talon vahtimestarina Ville Könönen.

Yhdistyksen edustajina Varkauden sos.-dem. kunnallisjärjestön edustajiston kokouksissa ovat olleet V. Kiiskinen, Olga Salonen, K. Suuronen ja K. Holopainen varsinaisina sekä varaedustajina Herman Kinnunen ja E. Laitinen. Varkauden Työväenopiston kannatusyhdistyksen kokouksissa varsinaisena K. Holopainen, varalta A. Pöyhönen. Sos.-dem. lasten raittiusosaston johtokunnassa L. Lehtinen ja V. Könönen. Varkauden työväen auto-osuuskunnan kokouksissa Onni Hiltunen, varalta V. Könönen.

Näinä viimeisinä vuosina on tuonen viikatemies käynyt poistamassa riveistämme vanhempaan ikäluokkaan kuuluvia tovereitamme. Niinpä kyseellisenkin vuoden kuluessa poisti se yhdistyksemme tar-

mokkaimpiin jäseniin lukeutuvan toverin Ville Koposen. Vainaja oli niitä miehiä, joka ei säikähtänyt vastoinkäymisiä, vaan rohkeni tuoda mielipiteensä julki silloinkin kun se oli ristiriidassa toisten käsityksen kanssa. Useat olivat ne luottamustoimet, jotka yhdistys ja paikalliset ammattiosastot uskoivat vainajan tehtäväksi ja jotka hän suoritti kaikkien toverien suureksi tyydytykseksi. Kunnia hänen muistolleen.

Vuoden lopussa oli yhdistyksessä 125 täysin maksanutta jäsentä.

Vuosi 1930

ei ole vielä loppuun kulunut, joten sen toiminnasta emme vielä tällä kertaa voi kokonaiskuvaa esittää. Mutta kun tämän vuoden kuluessa etenkin poliittiselta kannalta katsoen on sattunut tapauksia, jotka osaltaan ovat työväen toiminnalle vastakkaisia, niin tulkoon niistä muutamalla sanalla mainituksi.

Kuten muistetaan, ilmestyi jo viime vuoden loppupuolella valtiolliselle taivaanrannalle taantumuksen mustia voimia, joiden toiminta tänä kuluneena vuonna on kehittynyt huippuunsa. Niin sanotun Lapuan liikkeen taholta, joka sen omien lausuntojen mukaan olisi pitänyt kohdistua ainoastaan kommunistien toiminnan tässä maassa tukahduttamiseen, ei käytännössä olekaan pysähtynyt siihen, vaan pyrkii se maamme kansanvaltaisen hallitusmuodon kumoamiseen ja sen tilalle harvainvallan pystyttämiseen, sillä siihen viittaavat useat sen liikkeen menetyt. Tämän mainitun liikkeen myötävaikutuksella on myös tämän kuluneen kesän aikana tehty useita

sellaisia tekoja, joita tässä enemmän kuin missään muissakaan sivistysmaissa ei koskaan aikaisemmin ole tapahtunut. Sillä onhan kansalaistemme maamme perustuslaissa turvattua henkilöllistä koskemattomuutta ja koti- sekä maantierauhaa törkeästi loukattu kuljettamalla useita henkilöitä väkivaltaisesti maamme rajojen ulkopuolelle sekä myös jätetty metsään asumattomille seuduille harhailemaan. Tätä väkivallan tekoa ei ole hallituksenkaan taholta kyetty kyllin aikanaan estämään, joten se melkein rauhassa sai jatkaa useitten kuukausien ajan. Vaikka väkivaltaisuuDET kaikkien maamme lakeja ja oikeuksia kunnioittavien kansalaisten painostuksesta on jossain määrin ainakin toistaiseksi lakanneet, niin kummin-kin harva väkivallan tekijöistä on joutunut rikoksis-
taan ansaittuun rangaistukseen.

E d u s k u n t a v a a l i t. Kuten tiedetään, hajoitettiin eduskunta viime heinäkuussa syystä, että se ei hyväksynyt hallituksen esittämiä poikkeuslakeja, jotka oli tarkoitettu kommunistien toiminnan lakkauttamisen turvaamiseksi. Vaalitaistelu on nyt käyty, sillä vaalit toimitettiin tämän kulu-
van loka-kuun alkupäivinä. Niiden tuloksista päättäen voidaan mainita, että taantumus näissä vaaleissa sai haluamansa vaalivoiton siten, että sillä tässä uudessa eduskunnassa on 2/3 enemmistö, jonka avulla se nyt voi saada laadituksi sellaisia lakeja, jotka ovat taantumuksen ja yleensä porvariston etujen mukaisia. Sillä ne 66 edustajaa, jotka työväellä on tällä kertaa eduskunnassa, eivät voi niitä estää, jonka vuoksi työväellä on synkkä tulevaisuus edessään. Mutta siitä huolimatta on sen kuljettava pää pys-
tyssä kohti valoisampaa ja onnellisempaa aikaa. Näi-

PÄIVÄRINTEEN HUVILAVA.

hin kyseellisiin vaaleihin otettiin Varkauden työväen taholta innokkaasti osaa, josta olikin seurauksena, että sosialidemokraatit saivat Varkaudessa 2,241 ääntä. Sosialidemokraattien äänimäärä Varkauden kauppala-alueella kohosi edellisiin vaaleihin verraten 1,071 äänellä, prosenteissa 91. Vaalivoitosta oli seurauksena, että Varkauden työväen asettama eduskuntaehdokas toveri Onni Hiltunen tuli valituksi eduskuntaan, joka on ensimmäinen tapaus, että varkautelainen mies pääsee osallistumaan eduskuntatyöhön.

Kesäsiirtola. Kesäsiirtolan eli jonkunlaisen kesäisen huvittelupaikan järjestäminen on ollut Varkauden työväenyhdistyksen jäsenten keskuudessa vilkkaan pohdinnan alaisena jo useitten vuosien ajan, vaan kun ei ole ollut tiedossa tarkoitukseen sopivata paikkaa, niin sen toteuttaminen on siirtynyt vuodesta vuoteen. Vaan nyt tämän vuoden aikana

se kumminkin lopullisesti ratkesi. Sillä yhdistyksen johtokunta oli jo edellisen vuoden loppupuolella mainittua tarkoitusta varten pyytänyt A. Ahlström Osakeyhtiöltä ostaa eli vuokrata tiilitehtaan läheisyydestä Huruslahden rannalta noin yhden hehtaarin suuruista maa-aluetta. Yhtiö ei tosin suostunut mainittua maa-aluetta myymään, vaan vuokrasi sen yhdistykselle 15 vuoden ajaksi 1 markan suuruista vuotuista vuokraa vastaan. Maa-alue, jota on yhdistyksellä vuokrattuna 8,400 neliömetriä, mitattiin ja paalutettiin jo viime marraskuussa, vaan vuokrakontrahti allekirjoitettiin tämän kuluvan vuoden helmikuun 17 päivänä. Heti kontrahdin allekirjoituksen jälkeen ryhtyi yhdistys pikaisiin rakennustöihin ja rakennutti sinne 22 metriä pitkän ja 15 metriä leveän vesikatolla varustetun rakennuksen, joka sisältää 15×15 metrin pinta-alaisen tanssilavan sekä tarpeelliset ravintolahuoneet. Rakennus, joka sähkövaloineen tuli maksamaan vähän yli 100,000 markkaa, valmistui kesäkuun 8 päivään mennessä, jona päivänä sen avajaisjuhlakin pidettiin. Juhlassa, jossa tervehdyspuheen piti M. V. Kinnunen ja juhlapuheen H. Reinikainen, oli yleisöä noin 1,500 henkeä.

Tänä kuluneena ensimmäisenä kesänä oli tällä rakennuksella toimintaa noin 3 kuukauden ajalla ja kävi siellä yleisöä aina runsaasti, joten siitä päätäten oli tämän kyseellisen huvittelupaikan järjestäminen Varkauden ja sen ympäristön työväelle tarpeen vaatima. Kun yleisöä kaikissa huvittelaisuuksissa oli runsaasti, niin oli rahallinenkin tulos tyydyttävä, johon nähden ei rakennukseen kiinnitetty pääoma ole hukkaan heitetty. Vielä tulkoon mainituksi, että tälle huvittelupaikalle nimen keksimiseksi

järjesti yhdistys kilpailun, jonka perusteella tuli useita nimiehdotuksia, joista H. Kinnusen ehdotuksen, että sille nimeksi annettaisiin Päivärinne, hyväksyi yhdistys huhtikuussa pidetyssä kokouksessaan.

J o h t o k u n t a. Johtokuntaan kuuluu nykyään H. Reinikainen puheenjohtajana, M. V. Kinnunen varapuheenjohtajana, O. Hiltunen sihteerinä, K. Ter-
vonen varasihteerinä, rahastonhoitajana M. Piironen sekä lisäksi K. Holopainen varsinaisina sekä varajäseninä A. Pihlman, P. Savolainen ja A. Häyrinen. Johtokunta on kokoontunut 31 kertaa ja on sen käsittelemistä asioista kirjoitettu 191 pöytäkirjan pykälää. Yleisiä kokouksia on pidetty 6 ja on niissä käsitelty 40 asiaa.

N ä y t t ä m ö. Näyttämön vakinaisessa henkilökunnassa on tapahtunut muutoksia. Viimevuotinen johtaja K. Nissinen ja monivuotinen näyttelijätär neiti Ada Pääkkönen sanoutui irti näyttämön palveluksesta. Näiden tilalla johtajana toimii E. Helo ja näyttelijättärenä neiti Martta Kinnunen. Regissörinä edelleenkin Väinö Heiskanen sekä pianistina Lauri Parkkonen, joka myös soittaa yhdistyksen elokuvissa.

Kahvilan emännöitsijänä on edelleenkin neiti Siiri Halonen ja tarjoilijana neiti Katri Honkanen, vahtimestarina Ville Könönen. Yhdistyksellä on nytkin toiminnassa huvitoimikunta sekä järjestysvaliokunta kuin myös torvisoittokunta, jonka johtajana on Veikko Kinnunen.

Yhdistyksen talolla sen oman toiminnan lisäksi toimii sos.-dem. naisyhdistys, lasten raittiusosasto, sos.-dem. nuorisoyhdistys, sos.-dem. nuorisopiirijär-

jestö sekä rakennustyöväen, metalliteollisuustyöväen, puuteollisuustyöväen, paperiteollisuustyöväen, liiketyöläisten ja muurarien ammattiosasto kuin myös v.- ja u:seura Tarmo ja ammatillinen keskus-toimikunta. Jäseniä näissä mainituissa järjestöissä lienee noin 8—900 paikoille, yhdistyksessä itsessään 120 jäsentä.

Kun tässä nyt olemme selostaneet yhdistyksemme toimintaa sen olemassaoloajalta, niin tehtäköön vielä yhteenveto ikäänkuin tilinpäätöksenä sen 25-vuotistoiminnasta.

Yhdistys on koko olemassaoloaikansa kuulunut sos.-dem. puolueeseen ja on sillä nykyäänkin käytännössä puolueen viimeksi hyväksymät säännöt, jotka turvaavat sen, että yhdistyksen omaisuutta ei tilapäistenkään yllätysten sattuessa voida siirtää muille kuin sos.-dem. puolueelle.

On myös mainitsemisen arvoinen eräs huomattava haara työväenliikkeessä ja se on osuustoiminta. Niinpä on yhdistyksen aloitteesta perustettu myös Varkauden osuuskauppa, joka nykyään kantaa nimeä Osuusliike Työnvoima r.l. Tämä liike on huomattavin mitä yhdistyksen toimesta on alkuun herätetty, sillä sen liikehaarat ulottuvat jo 4 eri kuntaan. Se on myös kuluttajaväestön tarmokkaalla kannatuksella edistynyt varallisuudessakin siinä määrin, että se kykenee tyydyttämään laajan ostajakunnan tavaratarpeen.

Yhdistys itse on myös hyvässä taloudellisessa asemassa, sillä sen omaisuuden arvo nykyään lähen-telee miljoonaa markkaa.

Vaikka kertomuksessamme emme aikaisemmin paljon puhukaan valistustyön harjoittamisesta, niin kumminkin edellä mainitsemaamme saavutukset osoittavat, että valistustyötä työväen keskuudessa on harjoitettu, sillä ilman sitä ei edellä kerrottu olisi toteutunut. Tämän 25 vuoden ajalla on työväestö saavuttanut itselleen myös valtiollisen ja kunnallisen äänioikeuden sekä 8 tunnin työpäivän, joita 25 vuotta sitten ei rohkeinkaan työväenliikkeen mies olisi uskaltanut väittää näin lyhyessä ajassa saavutettavan.

Yhdistyksen perustajia ja sen ensimmäisiä jäseniä on vieläkin yhdistyksen toimissa ja jäsenenä seuraavat vaatturit A. Teräs ja M. Piironen, rautasorvari V. Kiiskinen, malliveistäjä A. Kihlberg ja seppä Otto Pietarinen. Paikkakunnalla on vielä muitakin henkilöitä, jotka ovat olleet yhdistystä perustamassa, vaan eivät nyt enään pidä velvollisuutenaan kuulua yhdistyksen jäsenyyteen, siis he ovat väsyneet ja vetääntyneet pois työväenliikkeen taisteluareenalta.

Jäsentilasto v. 1905—1930.

Vuonna 1905	576
„ 1906	658
„ 1907	538
„ 1908	214
„ 1909	210
„ 1910	102
„ 1911	127
„ 1912	129
„ 1913	149

Vuosien 1914	—
„ 1915	—
„ 1916	—
„ 1917	—
„ 1918	—
„ 1919	—
Vuoden 1920 jäsenluv. puuttuu tarkk. tilastoja		
Vuonna 1921	236
„ 1922	136
„ 1923	84
„ 1924	92
„ 1925	81
„ 1926	134
„ 1927	114
„ 1928	121
„ 1929	125
„ 1930	120

Kuten ylläolevasta havaitaan niin on jäseniä ollut enimmäen yhdistyksen perustamisvuonna 1905 ja vähimmän v. 1925.

Loppulause.

Vuosikokouksessaan viime helmik. 19 p:nä velvoitti yhdistys johtokunnan huolehtimaan 25-vuotisjuhlan järjestämisestä sekä toimintakertomuksen laatimisesta, jonka johtokunta sittemmin antoi allekirjoittaneen laadittavaksi.

25-vuotisen yhdistyselämän taipaleella ehtii jo tapahtua monenlaista, paljon kunkin tilapäishetken synnyttämää ja sen mukana haihtuvaa, mutta myöskin sellaista, jolla on ollut perustavaa ja senvuoksi

pysyväistä merkitystä ei ainoastaan asianomaiselle yhdistykselle itselleen, vaan myöskin yleensä paikallisen ja koko maamme työväenliikkeen kehitykselle sekä seudun työväestön näköalojen avartamiseen ja uuden maailmankatsomuksen muodostamiseen nähden. Näin voidaan hyvällä syyllä sanoa Varkauden työväenyhdistyksen tähänastisesta toiminnastakin.

Edelläolevassa on vain koetettu luoda ylimalkainen katsaus tärkeimpiin yhdistyksen vaikutusaloista, koska muullainen ei ole ollut mahdollistakaan, varsinkin sentähden, kun suurimmalta osaltaan hajallaan olevan aineiston kokoaminen ja niiden seulominen vaatii paljon aikaa ja yksinomaisempaa syventymistä, kuin mihin jokapäiväisten muiden tehtävien ohella on ollut tilaisuutta. Mutta toivoakseni tästä puutteineen ja vajavaisuuksineen kuitenkin käy selville tärkein, se sanoilla kuvaamaton paljous väsymätöntä yhteistä työtä ja ponnistelua, minkä tämä eletty 25-vuotistaival jo sisältää edellytysten luomiseksi, veljeyden, vapauden ja tasa-arvoisuuden saavuttamiseksi ihmiskunnalle. Työ on kaiken rikkauden, kaiken aineellisen hyvinvoinnin lähde. Ja tehty työ tulee myös aikanaan kantamaan hedelmän. Siihen nähden voivat Varkauden työväenyhdistyksenkin jäsenet tyydytyksen tuntein silmäillä menneisyyden työhön ja sen perusteella luoda katseet rohkeasti tulevaisuuteen uusiin voittoihin ja suurempiin saavutuksiin pyrittäessä.

H. R.

